

ПРЕПИСКА О УНІИ

ДАЛМАТИНСКОГЪ ЕПИСКОПА

ВЕНЕДИКТА КРАЉЕВИЋА

СА

АУСТРІЙСКИМЪ ПРАВИТЕЛСТВОМЪ.

У БЕОГРАДУ 1863.

ДРЖАВНА КЊИГОПЕЧАТЊА.

Рис. 68 II 511. 1

Р II 370

РЦЗ 72. Рјоср II 511. 1

Рјоср

ПРЕПИСКА О УНИИ

ДАЛМАТИНСКОГЪ ЕПИСКОПА

ВЕНЕДИКТА КРАЉЕВИЋА

СА

АУСТРІЙСКИМЪ ПРАВИТЕЛСТВОМЪ.

У БЕОГРАДУ 1863.

ДРЖАВНА КЊИГОПЕЧАТЊА.

Дружству Србске Словесности!

Овде прилажемъ Дружству нека Акта стара, показуюћа, како е владика Кралѣвићъ 1818 године, тео, да поуніати Далматински Србски Народъ православне вере.

Ова Акта оставіо е после своє смрти неки, Андрей Личинићъ Далматинацъ; съ аманетомъ, да се преко печатнѣ на светъ издаду.

Тай Андрея Личинићъ, было е ѣаконъ или Архиѣаконъ, тога владике Кралѣвића у оно исто време, и было е одъ тога владике посвећенъ у томъ дѣлу, зато му е и было могућно скупити копіе одъ тогъ дѣла.

Онъ е и издао Народу Далматинскомъ ту радню владикину, и зато е морао и побећи оданде у Црну гору, а после оданде преко Босне и Ерцеговине пешке дошао е у Сербию, почив: князу Милошу, и ту было неколико година, као придворни ѣаконъ, и служио у цркви на велике празнике. После неколико година, отишао е у Бесарабію, и тамо е променуо своє презиме, и звао се Андрей Стояновићъ, као мирски човекъ, кадъ су се наши Србљи, кои су онамо отишли 1813 год. вратили изъ Бесарабіе у Сербию, врати се и онъ съ њима, али недође у Сер-

бую, но застави се овде у Влашкой, и пре неколико година умро є.

Ова приложена Акта остала су кодъ Розалие Ђирковићъ, удовице почив: Молера Ђирковића, и она давши ми њ њ молила є, кадъ се напечатаю, да се и њ њ пошлю 5 екземплара за њ њ и њ њну фамилию, ради спомена покойногъ Андриє.

Извѣстїє о ствари унїаћеня Кралѣвићевогъ, кое се налази у приложенимъ Актама, єсте собствени рукописъ, поменутогъ Андриє Личинића.

Дружество нека изволи та Акта употребити по своме благонахоћеню.

Незнамъ далъ є владика Кралѣвићъ јошгъ живъ, кои є одъ оно доба живїо у Венецій.

У Ђурђеву
15. Фебруара 1861.

ПОЧЕСТАНЪ ЧЛЕНЪ Д. С. СЛОВЕСНОСТИ
АЛЕКСА СИМИЋЪ.

Богъ помощникъ и покровитель всегда правде и невинности, слѣдовательно и у дѣлу Далматинскіи Сербѣ наше браће, коису невино страдали за свою вѣру 1821. године, и то чрезъ ныова бывшегъ Архипастира Венедикта Кралѣвича, кои є намѣравао хитро коварно ихъ продати као Іюда Искаріотскіи Спасителя. — Каква бы небыла политика и тайность, ако ніе основана на прочномъ основанію и справедливости, Божіе всевидяще око не дрема, и недопушта, да се злодѣйскіи умисли исполняваю, и рано, или доцканъ быва явно.

1818 године Октомврїя мѣсеца, позвать є быо вышеименоватїи Епископъ Кралѣвичъ, съ тайнымъ предписаніемъ двора Австріискогъ, чрезъ министра внутренїй дѣла Графа Саурау у Бечъ, гдѣ бавїо се петъ мѣсецы, подъ предлогомъ просећи у име народа, да бы Императоръ сміловао се потврдити указъ Наполеоновъ, съ коимъ є данъ быо Семинариумъ за обученіе клера Сербскогъ народа православногъ вѣроисповѣданїя у Далмацы.

При полазку нѣговомъ у Бечъ. обявіо є по свой Епархіи цыркуларно, кога дѣла ради одлази; сваки Сербинъ отъ Епархіе Далматїиске быо є преисполненъ радости, благосиваюћи сретни путь своему Архипасты-

рю, чувствуюћи сви живѣйшу благодарность къ нѣму, као о оноемъ, кои се стара о просвѣщенію свога священства и народа.

По окончанію злоковарній дѣла нѣгови, за коя є ишао, и знаюћи онъ желю народну, писао є изъ Беча офиціално, являюћи, да є царъ всемилостивѣйше уважіо прошеніє нѣгово, и желю народну исполніо, даюћи Семинаріумъ на точномъ основанію Наполеонова указа, налажући у исто врѣеме, да по свымъ церквамъ нѣгове Епархіе учини се торжественно молебствіє за здравіє и благоденствіє Императора Австрійскогъ Франца І. кои є всемилостивѣйше соизволю учинити такову милость народу православнаго вѣроисповѣданія въ Далмацїи сущемъ.

При возвращенію нѣговомъ изъ Беча, дочекао га є народъ съ найвышымъ торжествомъ, и не само као свога Архипастира, него іошъ као свога найвышега благодѣтеля съ радостію общомъ. — Онъ є одма почео чинити приуготовленія и поправленія училищногъ дома, и по немногомъ истеченію времена, дошлису у Далмацію и профессори нымъ исканіи, за истіи Семинариумъ, четири уніятска священника изъ Галиціє; Народъ удиви се видѣвши такове учителѣ, коису и по самомъ имену уніяти, противни духу народа, почелису одма сумняти се и безпокоити между собомъ, видѣвши дѣло сасвымъ противъ обще радости и желѣ — Далматій-

скіи тогда бывшіи Губернаторъ Томашиѣъ, замѣтивши народнѣ негодование у призренію професора уніята, запріетіо є истіи Губернаторъ строгимъ начиномъ, да никто неимадерзнути роптати о таковой царской наредби и милости. Народъ неимаюћи іоште никаквог основателногъ темеля, кромѣ єдногъ подозрѣнія, и тако престане о томъ више говорити, а учителя уніяти започну съ неколико учиника упражнявати се, и ученицы почну повседневно умножавати се.

Бывши я въ то врѣме въ Далмаціи, и очевидаць всѣхъ проишествіи, незнавши при томъ ни найманѣ дуго врѣеме о точности истога дѣла, него толико само участвуюћи съ прочимъ моимъ собратіямъ у овомъ неблаговидномъ дѣлу; желіо самъ притомъ и старао се свакояко, да могу достићи настоящій источникъ овога дѣла, коє, съ Божіомъ помоћи и достигао самъ (хотя и съ немалымъ моимъ пожертвованѣмъ) откриваюћи ову Кралѣвића тайну корисподенцію у призрѣнію уніятства.

У исто врѣеме я дакле, по собственой моіой совѣсти и дужности христянина восточне православне матере цркве, и любви къ своіой націи (несматраюћи на све опасности предстоѣе) доставіо самъ тайно истекопіе къ неколико отмѣвнии люди и ревностны Патріота до знаня, како што су и послѣдствія сама доказала чимъ є дѣло кончено! —

Найпре свега, одмасу се сви єдинодуш-
но и писмено отrekli въ будуще непризна-
вати выше Венедикта Кралъвића за свога
Архіпастыря, и исто писмо предаду формал-
но Губернатору Томашићу, молећи га, да бы
онъ таково сообщію и самомъ цару, у исто
врѣме и за негодованіе народнѣ о учителя-
ма уніятскимъ, за кое царъ да бы всемило-
стивѣйше благоизволію заповѣдити, да се
такви учителя удале, єрбо имъ въ будуще
неће никто отъ нашего вѣроисповѣданія да-
вати свою дѣцу, да ихъ они обучаваю, и
умилнымъ начиномъ іоште просећи, као вѣр-
но-подданный своего царя, да бы имъ было
свободно у своме вѣроисповѣданію живѣти;
позивлюћи се на све указе іошъ отъ Лео-
полда Императора и прочи владѣтеля Ав-
стріискіи, кои су давали у призрѣнію толеран-
ціе нашемъ Сербскомъ народу восточнаго
неуніяскаго вѣроисповѣданія находящемъ се
въ Имперіи Австрискій. Но сва народна про-
шенія о овомъ предмету (къ кранѣмъ сожа-
ленію) ніесу имала никаково дѣйствіе, нити
пакъ уважена отъ стране царске; сумняюћи
се на послѣдакъ о неискравномъ доношенію
прошенія нѣинотъ къ цару чрезъ Губернатора,
писали су общенародно и Г. Митрополиту
Карловачкому Стефану Стратимировићу, отъ
коега писма копія приложена є овдѣ, изъ
кога може се видѣти народнѣ израженіе, и

обстоятелство критическо, у коме су се они налазили у оно вріеме.

Обаче не само что прошенія у овомъ призрѣнію была су всуетна, него іошъ многи су отмѣныи люди пострадали, како отъ священства, тако и отъ купечества. подвергнути будући заточенію отъ мѣстногъ началства као бунтовницы и державны преступницы, а не као вѣрны подданный свога царя, и кои живећи у свомъ мѣста жителству мирно и спокойно, желећи свободно вѣроисповѣданіе свое, кое є предоставлено найпре Богомъ, природнымъ и Гражданскимъ законима.

При самомъ началу заведенія уніятске школе въ Далмацы у Граду Шибенику, удалѣнъ є изъ отечества заслужены стараць Архімандритъ Зелићъ, и то по самомъ повелѣнію царскомъ, а по совѣту Епископа Кралѣвића, онъ є быо знатна духовна особа у своме отечеству, перво что є быо всегда непоколебими каменъ вѣри, а друго что є чинію довольно и услуге своме отечеству, отправляюћи долговремено дужность викарія у истой Епархіи; онъ є удалѣнъ нарочито, за да небы могао народъ возбуждавати противъ Уніе; онъ є живіо у Бечу подъ присмотромъ полицайскимъ до саме нѣгове смерти.

Императоръ Франць у овомъ случаю ніє придержавао се оніи божественый ріечи, кое

говоре : гласъ народа, гласъ сына Божія, а были су му вѣрно у виду и у срдцу закони Діоклитіанови у призрѣнію христіянства православнаго вѣроисповѣданія. Напослѣдокъ шта є одъ тогъ изишло ? Ништа друго, него што є вѣдѣло правителство предъ собомъ невинне жертве пристрастне политике ! кое не єдно-кратно видіо є Кабинетъ Бечки за истіи предметъ предъ собомъ такове. Видѣѣи да толики народъ страда невино свѣто выше, и то чрезъ єдногъ законо-одступника Епископа Венедикта Кралѣвића, и неимаюћи надежде никакове по законно правителственно правосудіе, и да се немогу никакo освободити бѣде и напасти рѣшесе неки изъ огорченія посягнути на жизнь самага Епископа Кралѣвића, као виновника страданія народнѣгъ ; но судба нѣгова предостерегла га є отъ такове участи, и оставила га є у животу, за да га на далнѣйше вріеме мучи и гризе совѣсть, као злодѣя проузроковавшаго толике бѣде и нещастія ; а на мѣсто нѣга лишени су жизни Директоръ, и єданъ професоръ отъ истогъ Семинаріума, такођеръ и плацъ Маіоръ Шибенички. —

По убіенію истіе, Епископъ Кралѣвићъ остави свою резиденцію и побѣгне у Задаръ ради сигураціе свога живота, и по немногомъ истеченію времена отправи се у Италію, гдѣ и по нынѣ живи. — Семинаріумъ уничтожи се, професори Уніати оставіи

у животу врате се у Галицію, а народъ оста-
не по прежиѣму. Али многи страдалису и
подпали подѣ судѣ (или справедливіе каза-
ти инквизицію) као созаклетници истого уби-
ства, изъ међу осталихъ єсть єданъ почте-
нѣйшыи и добры протосингелъ Кирилъ
Цвѣтковићъ, коега в Кралѣвићъ истии наи-
меновао быо у нѣговомъ проекту за Вика-
рія у Боки Которской, и царъ самъ потвер-
діога; но будући да се онъ ніе хотіо при-
мити такове должности, предваренъ бывши
отъ нѣговогоъ пріятеля, знающаго сущность
дѣла, подѣ каквымъ видомъ опредѣлявamu
се такова служба, а то єсть быти орудіе
злодѣйскихъ замисловъ! овай отказъ про-
узроковао є, да є найвыше пало подозрѣніе
на нѣга, да є онъ знао о таковомъ тайномъ
созаклетію убиства. Онъ є быо четири го-
дине у тавницы задарской затворенъ, а по-
слѣ того изашламу є и пресуда, да се лиши
духовногъ званія, и двадесетъ година на пу-
бличну роботу да се отправи, кое и приве-
деноє у исполненіе. — Осталихъ многи по-
умирали су у тавницама, а неки спасали се
бѣгствомъ у турецкомъ царству.

Боже всемогущии! незнамъ хоѣли по-
томство вѣровати, да у просвѣщенемъ сто-
лѣтію нашемъ, и устроенемъ христьянскомъ
царству австрійскомъ, принуждени будући
христьяни православнаго вѣроисповѣданія,
искати прибѣжище кодъ варвара.

Ясамъ учинію коликоміе было могуће, и
 обстоятелства позволявалями, остаеми пакъ
 іошъ єдна желя, да овай матеріяль неоста-
 не у тайности, него да кои отъ наше браће
 комъ є Богъ дао средство и способность,
 у свое врїеме да употреби на общу ползу свое
 націе.

*Высокопреосвященѣйшій Господине
Архіепископе и Митрополите!*

Часть православнаго стада христова жителствующа въ Далмацый, Боки Которской Рагузи и Істріи около 70,000 душа данасъ пострадало є, како є и далеко вѣдомо, подѣ многолѣтнымъ лишеніемъ своего Архіпастыря, многолѣтна свакояка утѣшенія въ вѣроисповѣданіи своемъ, моравши даже (примѣръ може быти безъ втораго на свѣту) у выше своей церкава римскіи водруженъ держати олтарь, и на нѣму повседневно западнѣга богослуженія сносити отправление.

Очевиднымъ вознегодованіемъ на та толика самага сміловавшагося намъ промисла божія, и нѣговимъ нечаянымъ мановеніемъ, добилисьмо на конецъ тому десять лѣтъ, како є такожде вѣдомо, и мы на подобіе проче тамо, и у самой турецкой единовѣрне братіе наше, своего Епископа у особи Г. Венедикта Кралѣвича; Радость наша христьянска была є безъ сравненія, и токмо нами свойствена, гдѣсу толике успомену остале претерпѣне горести.

Но увы! радость свѣтла наша, као младца црвомъ подгризена скоро є стала вѣнути, и изсохла є до недуго, и веѣ данасъ

преобратила се намъ у окорѣлу черну жалость.

Съ уязвленнымъ сердцемъ, съ духомъ смущенымъ, и съ очима слезныма пишемо ово, вопіюћи къ Высокопреосвященству Вашему съ оныма ріечима, съ коима се вопіе къ Богу: заступи, спаси, сохрани твоею благодатію.

Епископъ Венедиктъ до данасъ Епархію устроіо ніе, какосу устроене тамошнѣ, ніе основао консисторіумъ, кога є бытіе съ нѣговымъ бытіемъ нареждено єднымъ указомъ, ніе се постарао ни о каквой правилной школы, что є была перва потреба у овой запустѣвшей Епархіи; но напротивъ тога римляномъ є нѣгове резиденціе ближнымъ, спомоществовао проповѣднике и учителѣ церковне музике плаћати, и самъ тамо ходіо слушати, и явно колѣно-преклоненіе, и рукъ омоченіе въ воду по обычаю римскомъ выше пута, и на выше мѣста творіо.

Онъ є одобріо, что здѣшны Губерніумъ издао є заповѣсть, ако бы єдна римлянка за нашегъ, или наша за римлянина пошла, да ихъ бракосочетати мора римскіи священникъ, на кое се хотѣло священство наше съ народомъ ополчити, и пресѣћи по правамъ нашимъ, коясу намъ явно отъ бывшаго владѣнія Венеціянскогъ дата, и зато позвали су се на совѣтъ къ нѣму, како мораю за оваки намъ противный поступакъ

владати се, и кому пристойну тужбу приніе
 ти имаю? на кое имъ е строгимъ начиномъ
 отговорію, да ни єданъ нейма нигдѣ за тако-
 вый царскіи налогъ дерзнути ни найменше
 супротивленіе чинити, слѣдовательно, что
 подъ реченымъ Венеціанскимъ владѣніемъ,
 моралисмо терпѣти, да римскіи священники
 неправильно, до неке части пута наше мртва-
 це спроводе; отъ когасмо се были освобо-
 дили, посредствомъ Австрійскаго владѣнія,
 када є щастливо первый путъ въ году 1797
 ову провинцію покрило; а онъ Епископъ
 Кралѣвићъ, противу ове намъ свободе, при-
 своіо є неку власть, и дозволю є не давно
 римскимъ священникомъ въ Шибенику, спро-
 водити и отпѣти погребеніе Владимиру сы-
 ну Г. Конта Марка Мирковића, сущи нашегъ
 православно-восточногоу неуніатскогоу вѣро-
 исповѣданія. Онъ є навѣтовао да намъ уки-
 не монастыре, кои су до нѣга собственно
 сачували благочестіе наше у овимъ странама.
 Онъ є навукао на себе правично, отвраще-
 ніе свію свои Епархіана, своимъ чужденіемъ
 отъ нихъ, (выше пута псуюћи ихъ явно съ
 престола Архіерейскогоу въ церквий съ раз-
 личитимъ блядословіемъ, и на конецъ упо-
 добляваюћи ихъ безсловеснымъ скотамъ)
 а приверженіемъ, и денонощнымъ обхожде-
 ніемъ съ особами западнѣ церкви, великомъ
 частію и таковыми, кое су обще вѣдомо враж-
 дебне церкви нашей, Онъ є у резиденціи

своіой нашъ присный соблазнитель, своими пированіями дневними и нощными, даванѣмъ музыка и плясанія, кое вреѣа очи и нрави и самимъ римо-католикомъ. Онъ є отъ свега реченога зла съ єдне зтрране, многовыше зла съ друге стране є нами учинію, или ставію се да намъ учини, осилію се нечинолѣпно, стекши овдѣ яко пріятеля (докму трае среѣа) пружію се до у Бечъ, камо є у зли часъ и ищао ; пріетнями са владѣніемъ здѣшнымъ верховнымъ, и съ самымъ царемъ заплашію є све Епархіане, и сбію ихъ у дѣйствителну краню тѣсноту, и безъ помощну неволю. — Праведный Боже ! Єли могуће , да цесаръ нашъ , или нѣму подвластный кто, у исто вріеме, кадъ по осталой Монархіи дає єди новѣрнымъ нашимъ толеранцію и свако по кровителство, насъ хоће навлащъ да мучи у вѣри нашой, насъ равному поддане , и безъ сваке наше у овомъ смотрѣнію кривице и найманѣга повода ? коисмо вовѣкъ царству нѣгову привржени , и лѣта 1809. отъ бывшаго Францускаго владѣнія многіи животомъ и имѣніемъ пострадали , како что є добро єго к. к. величеству познато.

Онъ Епископъ Кралѣвиѣъ, между тѣмъ у Бечу съ нѣкимъ , кои му є и 2000. форинтіи у сребру ежегоднаго додатка прибавію къ плати, и къ тому за нѣгово отшествіє и дошествіє изъ Беча 5000 форинтіи у карти, и 2000, у добромъ новцу за трошкове

истогъ путешествія дао. — Сковао е дѣйствително пропастный (ахъ! себи, а не намъ) ковъ, да поуніяти свою Епархію. Имамо выше нѣгови слова и поступака, откриваюћи намъ то нѣгово злоковарно предпріятіе, превыше свега естъ, что су му већъ дошли нымъ исканіи лже-учители за нѣговъ богословскіи Семинаріумъ, четири уніятска священника изъ Галиціе чрезъ Лемберскога Митрополита, гдѣ су се неко време и бавили, ожидаваюћи докъ имъ браде нарасту, и докъ су учинили отчасти познанство въ сербскомъ языку, за лекче насъ прелщеніе и ныма въ дѣло произведеніе за кое су позвати; донесшему заедно въ одеждама и црковнымъ сосудима дарова около 12.000 таліера. Семинариумъ има быти на Латинскомъ и Немецкомъ язицыма, како нашъ народъ неће разумѣти; и почемъ изъ нѣга изиђу новы Богословы, непресѣкновено утвердіо є, да тадаи на степень Діаконства и Священства производити ихъ а не друге, ако бы и равны имъ у науцы будетъ, онда топрвѣ Кралѣвићъ намѣрава и конзисторію устроити. Онъ є потому и великій капиталъ нашъ нами похитіо, не нѣму, но намъ 70,000 душамъ декретиранъ є отъ бывшаго французскаго владѣнія, како самъ онъ, тако и Семинариумъ, и како є премилостивый цесаръ австріискій по нашему прошенію потврдіо намъ нѣга, такођеръ и плату му, и да є онъ

честно поступаю, бы безъ сумнѣнія и Семинариумъ позволѣнъ нами а не уніятѣмъ у овой Епархіи не сущимъ, нити како се уздамо у Бога, и Ваше Высокопреосвященство разплодити се могущимъ. Мы ниподкой начинъ вѣровати неможемо, да є ова стварь чисто и бистро вѣдома Єго к. к. Величеству. Онъ є Кралѣвиѣ науміо издѣйствовати, да послѣ неколико времена, ако бы кои нашъ тражіо какову царску службу, да му є недаду, ако неће быти уніятъ; и кадъ бы кои овога пріиміо се, и послѣ се раскаяю, да отъ власти политическе будетъ казнѣнъ за примѣръ другима; обаче колико годъ онъ ово оснива на помоћи отъ великіи особа при здѣшнѣмъ земальскомъ владѣнію, и отъ Министра Шаурау у Бечу, мы невѣруемо да ће овый мужеві нѣму за хатаръ учинити такови коракляи, противанъ садашнѣму духу монархіе австріиске, у коіой, хвала Богу, и нынѣшнѣмъ цесару, имамо повсюду нашій єдиновѣрный све товыше у свакога рода чиновима.

Онъ є напротивъ тога у состоянію учинити, чега се мы вѣhma убојамо, кадъ му никто nebude давати свое дѣте у нѣгову уніятску школу, онъ за започети ову, употребыће свое у турской обично му бывше насиліе (збогъ кога є морао отонудъ и побѣћи) и наћиће способъ даму се налови, ако не ине дѣце, а оно сирота толико, ко-

лико жели за школу овдѣ, такођеръ по нѣгову обећаню у Бечкіи конвить, Заиста съ едне стране єсть бояти се много отъ човека, кога данасъ видимо у толикомъ раскриленію ондѣ, гдѣ є недавно у церквий торжественно проклетству предавао Императора Австріискогъ Франца, и гдѣ є на нѣки начинъ, крестъ водруженъ носіо противу войске австрійске, и кадсу га заплѣнили были, и тамо отвели до Осѣка. Но онъ є съ друге стране быо голо чедо среће, и докму ова пѣва, и садѣ моћи играти: али кадга позна цесаръ, ахъ! цесаръ Бога ради! нека га позна колико може скоріе.

Мы Ваше Высокопреосвященство, пріеѣмо главе и сва имѣнія наша изгубити, не жели подъ именовъ уніятства и измѣненію закона остати. До данасъ нигдѣ между нами уніятскогъ имена ніе было, и отъ данасъ пакъ нипошто неѣмо ихъ между нами да се укореняваю сносити, и да за интересъ и славолюбіе єдне странне изъ чужегъ царства, безъ ніедногъ темеля избѣгшей особи, мы то имамо терпѣти; и да пакъ онъ насъ около 70.000 душа има продавати; кои ємога отъ турске сыле сачувати, и на степенъ превысокій возвисили, съ оградомъ прекрасне палате, и изрядныхъ до самага царя особъ сочленами; и да заслепи хитро-коварнымъ, и тайнымъ нѣговимъ уведеніемъ уніятства, Ахъ! превѣчна промисли и цесарска пра-

вицо, можели за хатаръ Венедикта Кралъ-виѣа оволики множественный народъ пострадати?

Утѣшите, ахъ! утѣшите насъ верховнѣйшій у к. к. монархіи архіпаствѣю, и превеликій и милостивый отче нашъ, и утолите скориму посредствомъ Вашимъ междоусобну брань у име закона, Далматинскій нашъ народъ тако яко пламѣи и хучіи, аки землетрясенія єсть, но прежде нежели гласъ свой изблюе, и огнемъ стане налити, предварите Милостивѣйшій Архипаствѣю, тихіи и радостный облакъ монархове милости на насъ послати, и росомъ свободе у све наше уязвлєне пункте ради вѣроисповѣданія, да огань между нами горящій угаси.

Верховнѣйшій Архипаствѣю све проче толике єдиновѣрне братіє наше у овой монархіи! Тайни дѣйствителный монарховъ совѣтниче! повторително и умильно просимо умилосердитесь о нами, ибо вода возліяся до души нашея, зато аки Петаръ ко Христу вопіємо къ Вамъ: Спасины да не погибнемъ, и надведите очи монархове надъ напасть нашу. Изгибнули бы благочестію нашемъ оніи, кои бы се поуніятели, изгибнутѣ Монархіи оніи, кои се имамо отселе, а сви заедно страдатѣ у просвѣщено столѣтіє, у непросвѣщеномъ царству кое намъ є край куѣе. — Люто совѣсти узнемиреніє. —

Словомъ умильно и колѣно-преклонно молимо
по святому Евангелію пастыря добра : быв-
шіи нашъ пастырь, сада в волкъ : Ваше Вы-
сокопреосвященство сада є упованіе наше,
и єсмо у милость пдовергаваюћи се.

1.

*Преписка Далматинскогъ Епископа
Краљвића са аустријскимъ правителствомъ о Уни.*

Monsignore!

Per deliberare con maturo consiglio intorno alla realizzazione di noti progetti, su quali Ella ebbe ultimamente l'onore d'intrattenere Sua Maestà, si è ritenuto essere indispensabile la di Lei presenza in Vienna, onde per una parte accelerare le operazioni preliminari che occorressero, e ovviare per l'altro agli equivoci e alla incertezza di un lungo carteggio. Ho quindi umiliato a Sua Maestà l'Imperatore analoga proposizione, a la Maestà Sua si è in oggi degnata di graziosamente approvarla.

Già si intenda che il viaggio non deve essere menomamente a di Lei carico, ma bensì fatto a spese pubbliche, Sua Maestà si è pure degnata di ordinarlo; a questo fine Ella si compiacerei rivolgersi riservatamente a Sua Eccellenza il Signor Governatore Barone di Tomasich e in Sua assenza al Sigr Barone Kruftuzki da me prevenuto, e dal quale la verranno in anticipazione pagate al momento Fiorini milla.

Sentirà per altro, Monsignore, che è di tutta convenienza, che si ignosi da chichessia l'oggetto non solo del viaggio, ma la stessa di lei chiamata. L'allarme il sospetto potrebbero nassera facilmente, e noi dobbiamo allontanare l'uno e l'altro.

Quindi è che apparentemente il viaggio deve essere intrapreso come di proprio libero moto, e colorito con tutto altro pretesto, quale sarebbe quello di sollecitare personalmente l'argonizzazione dell di Lei Seminario, cui ella attacca nn particolare interessamento. — Senza altro aggiugnere, la di Lei avvedutezza saprà anche su questo particolare prevenire e dirigere in tempo l'opinione pubblica. E nella lusinga di presto rivederla, me pregio Monsignore d'assicurarla dell'alta mia stima e distinta considerazione.

N° 1.

p. s.

Viena 26 Agosto 1818.

Saurau. m. p.

2.

Illustrissimo e Reverendissimo Monsignore.

Mediante Osseguiato dispaccio di Sua Eccellenza il ministro conte di Saurau io sono stato incaricato di trasmettere a V. S. I. e R. la qui unita lettera, colla quale Ella viene invitato a ridursi a Vienna. Essendo espressa volontà superiore, she tale invito risti scrupolosamente segreto, e che V. S. I. e R. eseguisca il viaggio in questione col manifestato intento di solecitare l'affare relativo al di Lei Seminario, cosi occorrerà ch'Ella produca a questo I. R. Governo una petizione, colla qua-

le, senza far menzione di quanto colla presente mia ho l'onore di accennarle, Ella domandi il permesso di poter trasfarsi a Vienna, per il suespresso motivo, ed indichi la perssona a cui durante la di Lei assenza dalla Provincia. Ella pensa di affidare la direzione degli affari della Sua cura. Io avrò cura, che il richiesto permesso le sia solecitamente accordato.

Io sono di più autorizzato di anticipara a V. S. I. e R. Fiorini mille per le spese del viaggio. Ma siccome io non posso spedirle una tale somma a Sebenico senza compromettere il raccomandato segreto, cosi io la trattengo presso di me, colla lusinga, che prima di partire per Vienna, Ella vorrà ridursi a Zara, dove avrò il bene di contargliela. — Ho l'onore di confermarmi con distinta stima a considerazione, di Vostra Signoria Illustrissima e Reverendissima.

Divotmo Obbligmo Servitore

Zara 25 7bre 818.

B. K.

All Illustrissimo e Reverendissimo Monsignor
Benedetto Kraglievich Vescovo del Rito Greco

a

Sebenico.

3.

Progetto.

Il sottoscritto vescovo, intento sempre ad operare da parte sua per il miglior ben essere della Diocesi alla debul sua cura affidata della

Religione, e dello stato, trovasi pienamente disposto di corrispondere per quanto gli sarà fatto possibile alle benefiche intenzioni di Sua Maestà l' Augusto nostro Sovrano, riducendo ad una perfetta unione la chiesa Greca nella provincia della Dalmazia, Albania, ed Istria, con quella del Rito Latino, riservato sempre il proprio suo rito. Egli non potrà che chiamarsi quel proletto dalla Divina provvidenza se a tanto potrà felicemente giugnere. L' ignoranza in cui stà da più seccoli miseramente nuotando fatto il suo clero e popolo, fà succedere l' avversione a l' ostinatezza per un sì utile scopo, in una gran parte degli stessi; sinche egli, perfetto conoscitore accelerare, di ciò è intimamente convinto, che l' unione delle due chiese possono effettuarsi che pocco a pocco. Questo pensiero stà del tutto attaccato al suo cuore; egli sarebbe di masima mortificazione l' essere alla circostanza di allontanarlo forse per sempre, se si urtasse nello spirito attuale della nazione. — Le disposizioni tutte per una tala riunione ussir debono dalla educazione del Clero, al di cui contegno senza grande difficoltà ed inavedutamente quasi a del tutto facile che si presti la popolazione. — Per effetuarne una tale istruzione colla più possibile solecitudine, egli è pronto di chiamare quei pochi giovani sacerdoti sì regolari, che secolari di buon indole, che si trova avere, nel suo Seminario (sempre che la M. S. si degni accordarlo) sotopo-

nendoli per alcuni anni ad un istruzione conveniente ai loro talenti, cognizioni, e bisogni. Mancando però nella di lui Diocesi valenti istruttori; non sarebbe male a proposito, che la clemenza di Sua Maestà abbassarsi volesse mandar ivi per maestri d' sufficienti sacerdoti di Rito Greco unito della Gallizia a spese del Regio erario, al di cui carico dovrebbero essere sostenuti anche i sacerdoti studenti nel Seminario anzi ciò inplorà. — Rendesi d' altronde indispensabile la conoscenza per parte di questi istruttori della Lingua Illirica comune nella Dalmazia. — Adottrinati essi abbastanza, persuaso di loro buoni sentimenti, avra egli cura d' impiegarli come Parochi, e di pregare la sovrana bontà che migliorata sia la loro sorte coll' aumento di 100. — 200. Fiorini alli tenui loro proventi parochiali. Non sarebbe anche male a proposito, ma anzi molto converrebbe un' annaloga emolazione per alcuni attuali curatori, ch' egli a suo tempo farebbe noti, sulla di cui buon indole e Zelo egli si potrebbe compromettere d' una corrispondente cooperazione. —

Conossendo egli che gli studj preparatorj alla Teologia ciò è quelli di Ginnasio, e di Filosofia non possono per la Gioventù Greca esser differente dal generala sistema d' istruzione, desiderebbe, per facilitare ancha lo studio alla Gioventù di suo Rito domiciliante in gran numero nella vicinanza di Sebenico, che in

questa città venissero organizzata a pubbliche spese le classi di Grammatica, e Retorica, tanto per l'istruzione della gioventù Latina, che della Greca: a che venissero stabiliti d' stipendii sufficienti per i Giovani poveri studenti o nell' Ginasio o nella Filosofia, facendo partecipare di tale beneficio anche a proposizione la Gioventù Greca in un gran parte povera, ed incapace senza questo sussidio d' applicarsi allo studio negli istituti pubblici, sarebbe di sua compiacenza che terminato il corso di Filosofia gli candidati del sacerdozio venissero ammaestrati, almeno per alcun tempo, nel seminario a lui concesso, ritenuto sempre che i maestri siano come si è detto di Rito Greco unito chiamati dalla Galizia; sendochè nell' attuale posizione la sua nazione non avrebbe verso i sacerdoti educati ne' Seminarj Latini quella indispensabile confidenza, devoluta al clero per gli effetti del suo ministero.

Nello stesso fratempo si potrebbero anche mandare colla beneghissima permissione di S. M. alcuni chierici dei più distinti per genio applicazione e condotta nel convito di Vienna, affìnchè fatto l' intero corso Teologico nell' università, meritata la Laurea Dottorale, servir possono nell loro ritorno alla patria per gli impieghi i più importanti della loro Diocesi.

Se d' altronde la prevenerata M. S. non trovasse oportuno d' accordar ad esso vescovo, che nel Seminario a Sebenico si continui

per sempre uno studio Teologico, egli promette di aver cura per quei giovani che avranno fatto regolarmente i loro studj preparatorj onde mandari tutti a pubbliche spese nel convitto di Vienna per fargli frequentare lo studio di Teologia nell' università. — Egli però tutto spera nella clemenza di Sua Maestà.

Assicura di poi, che non sarà per ordinare giammai sacerdoti ne regolari ne secolari senza che fatto abbiano nelle via regolari gli studi rinchiesti per sacerdozio, secondo le discipline dell Impero Austriaco; come anche fino a questo momento procuro d'oservare per quanto gli fù possibile. Renunzio anche all' istituzione del suo cattedrale capitolo fino a tanto che la sua Diocesi comincia astrar gli potrà sacerdoti tali, da cui potrà servirsene con ogni sicurezza nella sua viste, corrispondenti sempre alle mire dell' augusto suo monarca, e ne così di tutto necessita quando abbisognasse del consigli assenzo d' un consistoro, egli lo raduncrà nel momento frai sei più circovicini Parrochi. La Provincia delle Bocche di Cattaro e di molto distante da Sebenico sua residenza; si chè rendevissi affatto indispensabile la collocazione d' un provicario. L' attuale che ivi risciede, Padre Archimandrita Nicanoro Boghetich, e di condota irriprensibile; ma attuogenario di nessun studio, e ed inconseguenza immenso nei pregiudizj; ragione per cui non puo farsi alcun calcolo

sopra la di lui persona pelle operazioni intenzionate. Starà però a cuore del Vescovo per disporlo ad una volontaria renunzia, non avendo egli alcuna mancanza meritevole di sollievo.— Non converrebbe d'altronde rinpiazare quel posto con un forestiero, subitochè si fa calcolo alla rozzezza di quel popolo, al suo temperamento naturalmente focoso, ed alle cautele che si rendono necessarie per la vicinanza del Vescovo del Monte — Nero —. Contando però esso Vescovo sul carattere e sul attaccamento d'un suo allievo sacerdote giovane, ma di condotta savia e virile attualmente Paroco in Sebenico, e sempre convivente con esso lui Padre Cirillo Zvietcovich Prottossingello Vescovile, si propone, assicuratosi però in prima della sua attaccazione di nominarlo, e presentarlo alla conferma di S. M. in Vicario della anzidetta Provincia. Queste sono le misure che il sottoscritto Vescovo crede le più confacenti per cooperare all'unione del clero e popolo della sua Diocesi, con quella della chiesa Latina; e ciò non cui istante, ma nella forma suespressa, come la più speciativa, la più sicuro, la più dolce, per condurre gli animi inavvedutamente al desiderato scopo, senza urtarli facessi.

Restarano forse, ed anzi senza dubbio, dopo tutte queste misure di recedenti ancora; ma di poco numero, ignoranti benché senza alcun impiego, e per conseguenza di niuna in-

fluenza. Se si lasciassero poi trasportare di fanatici pentimenti, allora dipenderà della Governativa autorità locale di prendere quelle misure che saranno atte per abbattere le loro macchinazioni ai loro ragioni.

N° 2.

p. s.

Vienna 29. Novembre 1818.

B. K.

4.

Reverendissimo Monsignore!

Sua Maestà si è graziosissimamente degnata di accordar a V. S. R. un assegno di 5000. fiorini valuta di Vienna per indennizzazione delle spese accorrenti nel di Lei soggiorno in Vienna sino alla fine del mese corrente.

Mi dò l' onore d' avertire V. S. R. che l' I. R. camera aulica universale ha già rilasciato l' ordine alla cassa Camerale di corrisponderla verso propria quietanza, questa somma però col difalco dei 2000. fiorini ch' io ebbi il piacere di sborsare a Monsignore a conto dell' assegno che nell' istesso tempo impetrai da Sua Maestà.

Vostra signoria Reverendissima vi trova ora al caso di ritirare verso quietanza della cassa Camerale la somma residica d' fiorini tre milla, e mi fò dovere di restituirle qui ochiusa la ricevuta provvisoria ch' ella mi eb-

be a consegnare sugli anticipatigli due mille fiorini. Mi servo di questa occasione per esprimerla la mia stima e consideratione.

N° 4.

p. s.

Vienna 20. Gennajo 1819.

S a u r a u.

5.

Reverendissimo Monsignore!

Le osservazioni esposte da V. S. R. col suo foglio dei 29. Novembre del anno scorso sotto i mezzi da impiegarli per effettuare colla maggior facilità l'unione dei Greci non uniti della Dalmazia al Rito latino, furono da me sottoporle a Sua Maestà per quelli determinazioni, che la medesimo avesse trovato a tal scopo convenisuti. —

Fatto rifflesso a quanto V. S. R. ha suggerito di opperare per la divisata unione, Sua Maestà si è compiaciuto di prendere le seguenti determinazioni:

1. Dalla Galizia saranno destinati per la Dalmazia tre sacerdoti di Rito Greco unito, i quali assennerano in Sebenico l'istruzione del clero Greco nella Teologia di modo, ch l'uno d' essi insegnerà le materie bibliche e Dogmatiche, l'altro la storia ecclesiastica col diritto canonico, ed il terzo la Teologia morale e la pastorale.

2. Tosto che questi professori saranno arrivati in Dalmazia, e obligata V. S. R. ad aprire in Sebenico il suo Seminario, a chiamarvi quei sacerdoti e chierici del Suo Rito che V. S. R. troverà capaci di una migliore istruzione, l'erario dello stato sosterrà le spese tanto di maestri, quanto dei allucini come anche del riottamenta e della montatura occorrenta della fabbrica previo un conto preventivo appressimativo da compilarsi da V. S. R. d'onde produrlo al Pressidio Governiale.

3 Permette Sua Maestà, che V. S. R. possa inpetrare a favore di quei Parrochi del suo rito, che si prestano di buon animo allo scopo dell'unione, con assegno della cossa dell'erario oltre al loro tene apuntamento, il quale potrà esser portato ala somma di annui cento o due centofiorini. avuto riguardo all'entrata dei loro beneficj ed alla loro condotta.

4. Saranno fissati dei sussidj per agevolare le studio nei Ginnasj, e di Filosofia nella Dalmazia a quei giovani tanto di rito greco che latino, il quale avendo molto talento, ma mancano di mezzi di fortuna. Inoltre Sua Maestà si e degnata di autorizzare V. S. R. di proporre per essere mandati nel C. R. convitto di Vienna a carico dello stato dei giovani chierici di particolare abilità e deligenza, e forniti dei necessari studj preparatorj.

5. Sua Maestà ritiene a notizia la dichiarazione di V. S. R. di volere provertinare la

fermazione del capitolo Cattedrale sino a tanto che non si potranno rinvenire a tal oggetto dei individui per coltura qualificati. Sua Maestà permiete inoltre che qualor l' Archimandrita Boghetich avesse rinunciato al Provicariato di Cattaro, vengo posto per tal uffizio il benemerito sacerdote Chirillo Zvietcovich coll annuo appuntamento di tre milla lire.

Sua Maestà ha poi ordinato, che V. S. R. debba trattare tutti gli affari relativi all' oggetto della premeditato unione col pressidio del Governo della Dalmazia.

Oltre mille fiorini in moneta fina accordata a V. S. R. per le spese del viaggio sin a Vienna, e delli cinque milla fiorini valuta di Vienna pel suo mantenimento in detta città, si e compiaciuta Sua Maestà di assegnarla altre milla fiorini moneta di convenzione pel ritorno alla sua Diocesi, che ad ogni momento possono essere levati dalla cassa generale camarale verso la rispettiva quietanza.

Al di lei segretario Marco Ruggeri, Sua Maestà ha accordato pure benignamente la rimunerazione di cinquanta cento fiorini moneta di convenzione, risservandosi ulteriori favori ed cui impiego convennevole quando egli continue a rendersi benemerito della buona causa. Finalmente Sua Maestà a condissera di aggiungere all' annuo Sua dotazione di quindici milln lire, altre cinque millo lire annue.

L'assegno della medesima, sarà fatto nella casa cui si aspetava.

Col questo incontro per R. protestarmi con tutto stima e considerazione di V. S. R.

N° 3.

p. s.

Vienna 4. Febroio. 1819.

S a u r a u.

al Governatore Tomosich.

6.

E c c e l l e n z a !

Doppo un viaggio felice grazie rendendo all'onnipotente eccomi ritornato alla mia residenza. Se i giorni santi in cui siamo non mi tenissero occupato nelle ecchlesiastiche funzioni quadregesimali mi portaci tosto costà onde avere l'onore di riverire V. E., che con mio piacere sento star bene.

Passate però le Pascali feste mi sarò costà di effettuare un tale piacere; a tale mia venuta rimetto anche di parlare sulo notal argomento. La prego frattanto, Eccellenza, d'acetare la presente come porto di quello stimmo che la professo e di credermi a tutte prove. D. V. E.

N°. 5.

p. s.

Sebenico 5. Aprile 1819.

Umilise Servito

B. K.

7.

al Cons. Aulico Instel a Vienna.

Monsignore Mio Padrone Stimatissimo !

Eccomi dop qualche ritornato alla mia residenza in seno amici diocesani dopo il viaggio di pressoche un mese, che grazia rendendo all' onnipotente mi fù felici agravando di mente la mio salute. La vicinanza delle sante Pascali feste mi trattiene qui a causo dell' ecclesiastiche funzioni d' questi giorni santi. Appena però passati mi porterò a Zara, onde avere l' onore di inchinare S. E. Tomassich, e secco lui abboccarmi sul noto oggetto per potermi dare nel' istanta alla formazione del Piano di spese per ristauero, ed altre spese necessarie come siamo rimasti d' accordo. Da cola mi daro l' onore partecipare di Sebenico a Sua Eccellenza l' ottimo nostro ministro, a cui pregola di presentare i miei ostegni.

L' aspetto mi riesse bon. I primi albori mi denotano un giorno aveno ! Deb ! lo faccia Ciclo ! e possono coll' ajuto Divino le mie cure ottenere il desiato effetto ! I miei Greci mi accolsero col massimo del contento, dimostrando la gioja che li accompagnava pella grazzia ottenuta del Clemente nostro Cesare, e l' assicuro che la contentezza e il sentimento loro m' intennirano.

Il mio segretario s' accord con sentimento alla di Lei bontà. Accetti frattanto Monsignore, la prego l' assicurazione di questa par-

ticolare distinta stima che la degno di lei persone merito, she mi fà essere a tutte prove.

N° 6.

D. V, S.

p. s.

Umilismo Devotiso Servite

Sebenico 9. Aprile 819.

B. K.

B.

N° 592.

P. P.

Monsignore!

In conseguenza di venerato foglio ministeriale di sua Eccellenza il Signor Gran Cancelliere e Ministro dell' Interno conte di Saurau del 16. corrente, io mi pregio di partecipare a Monsignore, quella disposizione, che Sua Maestà l' augustissimo nostro sovrano si e degnata di amanare riguardo ai sacerdoti di Rito Greco Unito destinati per professori nel Seminario, di cui parlava il mio foglio di jeri N° 586.

Sua Maestà si e degnata di approvare, che il Canonico Stupiutski venga spedito a Sebenico, qual Professore della morale e della Pastorale Teologia, e qual direttore del Seminario, essendo egli riguardo alla Sue morali ed intellettuali qualita ed anche riguardo al Suo rango meritevole di questo posto ed abile a sostenerlo, che qual Professore della Isto-

ria Ecchlesiastica e del diritto canonico venga spedito Giacomo Cystinski, e qual Professore della studio Biblico e della Dogmatica Giacomo Girovski — che d'altronde venga trascelto e proposto delle scuole in Dalmazia, ed assistere alli altri tre Professori secondo il bisogno nell'esercizio della loro attribuzioni ed a suplirli in caso di malattia.

Vengono fissati per determinazione Sovrana al Canonico Stupiutski annui 1500. Fiorini, ed al' ogniuno degli altri tre 1000. fiorini, tutti quatro godono quartiere e costo franco. Vuole finalmente Sua Maestà, che i predetti quatro Professori, i quali eccettuato il Girovski che gia si trova in Vienna, ricevero per mezzo del Mitropolita di Lemberg l'ordine di sollecitamenta recarsi a quella capitale, vi si trattengono per fargli cressere le barbe, e dar prove della conoscenza della Lingua Illirica, ed Italiana per dar entrare con buon successo nell'esercizio della incombenza, a cui suono chiamati. Io porto ad interinare notizia di Monsignore queste benefiche sovrane determinazioni, e mi raffermo con tutto il rispetto, di Lei Monsignore.

N° 8.

P. S.

Umiliso Servito^e

Zara 25. Aprile 1819.

Tomassich.

9.

a Sua Eccellenza Saurau a Vienna

Eccellenza!

Non esito punto, di darmi all' addepi-
mento del mio dovere, non l' ho fatto tosto
della mia residenza inquantoche attendeva di
esser in grad di portare a conoscenza dell E
V. il qualunque incominciamento d' nostri
affari, come scrissi da Sebenico al Sigr Con-
sigliere Instel perche mi graziasse di ciò no-
tificarle, pochi giorni dopo il mio arrivo mi
sono qui trasferito, ansioso di complimentare
S. E. il Governatore, e di principiare ed ag-
gire dietro Pressidiale sua imitazione ho fatto
un rapporto portante il numero del personale
da collocarsi nel Seminario, il locale a ciò
è confacente, e lo maniera di Olloggiare gli
stessi in una sola tenuta.

Il numero di 18. Allunui credei suficien-
te: un Ecconomo, con Servo in qualità di
dispensiere: un cuocco con un basso serven-
te, e due servi per l' interno, facendo allog-
giare tutti in un stesso locale, unitamente ai
Professori. Credo ch' anche V. E. sarà di
ciò convinto. Ho ricercato ch' un ingegnere
Civile sia stabilito a prendere conoscenza dell
locale, e a formare il piano di Fabrica e ri-
stauro per venire all' conossimento della pre-
cisa spesa. Mi sono riservato di combinare
in unione a questo Pressidio un regolamento

apposito per la direzione ed economia interna. Nonostante che sappia che tutto questo verrà sottoposto ai riflessi dell' E. V. ne anticipo io il rapporto. Ho ricevuto l' avviso della decisione sulla scelta e proposta d' un quarto sacerdote per perfezionare i maestri della scuola in Dalmazia, ed assistere agli altri tre secondo il bisogno nell' esercizio della loro attribuzione, ed a supplirli in caso di malattia.

Permetta E. V. la faccia un picciolo riflesso su ciò, giachè la combinazione ci favorisse un quarto individuo di capacità poi agli altri, saria di rispetosa opinione, che a questo s' affidasse la scuola di Lingua Tedesca almeno ne suoi principj, tanto necessario. Io avanzarò sul proposito rispetosa opinione a qu^{to} Pressidio, e l' E. V. inclinata sempre a favorire tutto ciò che è bene, spero, trovata ragionevole la proposta, saria assecondare collo valevole di Lei risoluzione una sì utile e necessaria inchiesta. — L' ottimo cuore di V. E. le disposizioni succenate, l' Istituzione d' un Ginnasio a Sebenico mi fanno travedere un esito felice.

Giunto qui ho trovato con mia mortificazione, ch' l' ordine per l' aumento di pagha non sia ancor arrivata, e credo esser difetto della spedittura, sìchè spero che non starà molto a giugnere.

Eccellenza, le speranze mi sono propizie. I miei Greci m' accolsero col massimo dalla

gioja. Gli evviva alla magnanimità del nostro Cesare, e i ringraziamenti all' ente supremo per ogni chiesa della mio Diocesi si sono fatti sentire un del trasporto. Essi son vinti di sentimenti di gratitudine, e ciò mi fa sperare. Deh! Dio protegga le giuste mire dell' adorato Monarca, e mi dia forza bastante onde la mia cooperazione sia fortunata! Non mancherò di riverentemente portare trimestralmente secondo l' ordine avuto a conoscenza dell' E. V. lo stato nel quale si trova l' affare. Se qualche volta ne deviasi e lo faccessi più spesso, spero, che col solito della sua bontà saprà compatirmi. Mi stà troppo a cuore Eccellenza, il ben essere di questi miei Diocesani, e vorrei se fosse possibile tutto ad un tratto al retto camino condurli; ma mi è forza ritenere tale mio desiderio, ed adattarmi alla Circostanza lasciando tutto il merito della cosa al progresso del tempo. Il mio segretario, col massimo rispetto si arricorda all' benigne protezioni di V. E. — Mi è di sommo onore e grazia particolare il potermi con riverente stima, e venerazione protestarmi.

N° 9.

p s.

Zara 28. Aprile 1819.

Dell E. V. U. S.

B. K.

10.

Al Eccelso Pressidio a Zara.

Eccellenza!

Il riverito dispacio V. E. N° 592. del 25. corte mi fa conoscere l'Ellezione dei tre Professori pel Semiuario da Sua Maestà concessomi, e la selta e proposta ch' avrà luocco d' un quarto per perfezione della scuole nella Provinzia, ed assistere gli altri nelle loro funzioni in caso di bisogno e di malatia.

Giachè benigno cuore dell ottimo monarca a tutto vollere provvedere, io mi trovo in dovere d' avanzare proposizione a V. E., affinchè appoggiata dalle giusto di Lei riflessione posso ottennere il benigno desiderato effetto.

Questo quarto sacerdote, ch' esser dovrà della stessa capacità degli altri, ridotte alla loro perfezione le scuole, ommettendo tutti i casi di malatia che potrebbero sgraziatamente succedere, avrà di vacui nelle sue ocasioni non essendo l' occupazione gli altri tre rivolta ch' essi individui per ciascheduno secondo la determinazione presa. E inegabile che a qualunque sudito d' un cosa vasto Impero è del tutto neccessario il conossimento della Lingua Tedesca, che viene fatalmente in Dalmazia poco conosciuta per la mancanza d' istruttori. Essa lingua ci offre del bello in tutte le qualità di letteratura, e nella Teolo.

gia è molto bene avanzata. La conoscenza della stessa, sarebbe cosa ottima per essi alunni preso in tutti i lati, e per poter meglio istruirsi della Leggi Ecchlesiastiche Austria- che, e per poter servire agli Impieghi che gli verrebbero affidati, e per tutte quelle ragioni di più che si offre l' affare, che ora si tratta e che V. E. può bene conoscere adesso tutto ciò, io sarei di rispettosa opinione che ne Seminario si offidassa a questo Proffessore l' Istruzione degli stesi in essa Lingua almeno ne suoi principj.

Le cognizioni di V. E. saprano bene penetrarsi della cosa, son certo, e vorria, assecondando s' utile inchiesto appoggiarlo co- valevole di lei parere alla sovrana corte per la sua rissoluzione. Mi e grato, Eccellenza, aver l' Onore anche in questa Ocasione d' protestarmelo con leale stima e rispetto. Di V. E

N° 8.

p. s.

Ummilino Serve

Zara 29. Aprile 1819.

B. K.

11.

All' Ecelso Presidio a Zara.

Eccellenza!

In relazione ad ordini superiori qui si va formando il piano d' un cimitero nella vicinanza della Città.

L' intenzione di queste auctorità destinate a tale cognizione, e di stabilire in un angolo dello un luocco ove i Cadaveri Greci possono essere tumulati, dividendo questo dall' altro per i Latini con un muro.

Secondo la mia maniera di pensare, io non ci vedo ragione alcuna che ci conduca a questa divisione. Anzi per le giuste mire dell' Augusto sovrano riguardo all' oggetto notale io vederei anche questo un motivo sufficiente onde principiar ed aver luogo. more gli uni cogli altri facendo che si quelli del Rito Latino, come quelli del Rito Greco vengono ad essere sepolti in uno stesso luoccale senza divisione alcuna. Questo ci può portare de buoni effetti, sendocchè in questa quisa si fa conoscere a tutti due la quasi nessuna differenza, e si dà principio insensibilmente alla desiata e ben necessaria unione, locvante segue a miei principj, e non ometto di tosto portare a conoscenza dell' E. V. un tale opinione; affinchè la penetrazione di E. V. e invertitassi nell' argomento faci sospendere tale separazione, addatando il mio parere, semprechè lo trovi giusto. Accetti lo prego, Eccellenza, le più vive assicurazioni di mia stima ch' mi da l' onore di segnarmi.

N°. 10.

p. s.

Sebenico 7. Maggio 1819.

Dell E. V. U. S.

B. K.

12.N° 665.

p. p.

Monsignore!

In riscontro al venerato foglio 7. Corre^e N° 10. mi pregio di notificarle Monsignore, che io passò oggi il conveniente ordine al Governo, onde l' ideata erezione del muro per la separazione dei cadaveri di Rito Latino, e Greco nel cimitero di Sebenico non abbia ad aver luogo, bastando una separazione dei cadaveri senza un tal muro. — Io ho l' onore di essere con tutta stima di Monsignore.

N° 12.

p. s.

Zara 9. Maggio 1819.

Umiso Serse
Tomacsich.

13.**Monsignore!**

Il consigliere Instel avevami di già informato del felice di Lei arrivo e prospero accogliimento, allorché ricevetti il pregiato di Lei foglio 28. Aprile p. p. l' assegnamento dell' Annue lire 5000. accordatela à titolo di aumento di onorario, il quale vene finora ritardato a motivo di un giro di cassa, le sarà certamente pagato al più presto. Conosco e

prendo la più viva parte allo Zelo col quale ella si adopera per incaminata la nobile impresa con tanta sodisfazione e colla fondata lusinga, che riufrirèmo ben tosto nel condurlo al bramato suo compimento. Non si fraporrà alcuna difficoltà alla proposta destinazione di sacerdoti, onde insegnare la Lingua Tedesca, il chè si ravvisa opportuno per molti riguardi. Attendo con impacienza col mezzo del Governatore della Provincia il di Lei progetti sullo stabilimento del Seminario: e mi sarà grato di ricevere anche da Lei direttamente le informazioni, che ella si compiacerà di somministrarmi sull andamento de' nostri affari; assicurandolo che io saprò somamente apprezzare le di Lei proposizioni, e valutare i meriti di Lei, e di ciascuno il quale sarà seco Lei per concorrere a dare prove di Zelo e di premura in favore della buona causa. Mi pregio di attestarle la più distenta mia stima e perfetto considerazione, con la quale mi professo D. V. I. e R.

N. 14.

p. s.

Vienna 12. Maggio 1819.

Obbligmo Suo Servo

S a u r a u.

14.

All' Eccelso Presidio a Zara.

Eccellenza!

L' Archimandrita Zelich presentò supplicazione inplorante il permesso di passare a prendere le aque minerali nella Bossina a causa della malattia che lo aggravava come dice ed in prova aumette medico Attestato. Io non cessarò ora la descrizione del suo carrattere sempre inquito, sendochè V. E. lo conosse molto bene. Altra volta colla scusa dell' aque inganarò col portarsi invence a Vienna. Chi sà cosa ora si stà pensando in quella mal formato testa. Anche nel mentre si trovava a Vienna egli non ha mancato, come già ho significato vocalmente a V. E. nel mio soggiorno a Zara, di procurare ad intorbidare la tanto utile idea del Seminario. Pensando ora al suo istinto mi venne in pensiero che quest individuo colla sua gita in Bossina possi aver idea di domiciliarsi in Sarraglio, e ponendosi sotto la protezione di quell' Arcivescovo, spargere certe incendiarie nella mia Diocesi, toccando sempre il delicato argomento dell' Unione da lui tanto abbarita. L' idea sarebbe veramente strana; ma da lui si può tutto attendere, perche in fatti se facciamo osservazione al suo fisico egli non dimostra malori tante da esser necessitato a portarsi in altro stato per cercarne la guarigione, rispettando

sempre la pub^{he} Osservazioni, ed e assai sorprendente come in tanto tempo che dimora a Zara coll' esserci più volte portato in Italia non abbia potuto mai ritrovarre volevoli profitti.

Lassiatomi condurre da tale riflessione, che non credo anche mal fondota, nell' accompagnare la sua suplicazione nel' Eccelso Governo significando, che per me non aveva niente al contrario, fui protezione che Impero abbonda d' Aque, e che trovate queste confacenti si potrebbe far conoscere ad esso Zelich errore in cui verse di credere che quelle della Bossina siano le sole.

Io mi fò dovere intanto di portare a conoscenza dell' E. V. il tutto; affinchè lo perspicacità di V. E. maturato l' affare si dia a quelle detterminazioni che crederà le più necessarie, calcolando queste mie riflessioni come effetto di quel zelo che mi anima, sempre pel favorevole conseguimento dell' scopo prefissossi. — Ho l' onore di accertare d' altronde l' E. V. ch m' è di compiacenza il potermi di frequente protestare con perfetta stima, Di V. E. U. S.

N° 11.

p. s.

Sebenico 14. Maggio 1819.

B. K.

15.**N° 762.**

p. p.

M o n s i g n o r e !

Sua Eccellenza il Signor Ministro del interno e Gran Cancelliere conte di Saurau mi partecipo con venerato dispacio 18. maggio p. p. N° 184. di aver trovato fondata il desiderio esternato da monsignore nel di Lei foglio 29 Aprile a. c. che venga arivato uno de' Professori, che dalla Galizia si recherano a Sebeniso, anche del insegnamento della Lingua Tedesca, a d'esser disposto perciò a proteggere l'effetuazione di questa di Lei domanda.

Mentre io mi pregio di portar ciò ad interinale notizia di monsignore, mi ho l'onore di raffermarmi con distinta venerazione. Di m.

N° 15.

p. s.

Zara 1. Giuggno 1819.

Umso S.

T o m a s s i c h .**16.**

a Sua Eccellenza Saurau a Vienua

E c c e l l e n z a !

Il riverito foglio 12. Maggio scaduto servimmi di massima compiacenza e di grazia speciale.

Dopo la risoluzione da me data all' Eccellenza V. e invito avuto dell' Eccelso Presidio di presentar rapporto sulla sistemazione del Seminario in quanto ai locali e personale, un ingegnere addetto al corpo civile ho preso il disegno del locale che serve di mia abitazione, ed una porzione del quale è stabilito pel concesso Seminario. Dopo ciò non successo alcun' altra operazione.

1. Questa inoperazione mi rincresse, perchè potrebbe aumentare gli ostacoli, invece d' appiacerli. Infatti; io stò costante nell' oggetto stabilito di non darmi ad alcuna ordinazione Ecchlesiastica, ed ho creduto per ciò esenarmi dell' ordinare a Diacono un chierico, per cui ottenuto avevo già il Governiale permesso prima ancora della mia partenza per Vienna: ma giornalmente restono vacanti delle Parochie, che io sono costrette di dar intanto ad economia a qualche Paroco vicino, ce tale é la mancanza di Sacerdoti in questa Diocesi, che al caso l' errezione del Seminario non e sollecita, io saró necessitato di invocare il permesso di fare delle ordinazioni; e cosi involontariamente si manterra sempre quel dato numero di sacerdoti ignoranti cosa tanto pernicioso al conseguimento del bene prefissossi.

Non aggiungo d' vantaggio, inquantochè l' Eccellenza Vostra con Facilità s' interesse.

rà nell' argomento, e ricconoscerà la verità dell fatto.

2. Io frattando mi sono occupato colla possibile maggior cautella d' rinvenire qualche giovane da far passare al convitto di Vienna, secondo la benigne disposizioni dell' adorato sovrano. Trovai però imensa difficoltà pensando altremodo ai genitori di staccarsi i loro figli. Dovendo io aggire col massimo della prudenza, ho creduto ben fatto di non dimostrarne grande interesse, ed ora mi sono prefisso di, osservare per un pocco di tempo al quanto silenzio, e nascostamente operare da per me, onde poter riddurmi al caso d' approfittare quanto prima di tanto segnalato grazia sovrana che ci apportará immenso vantaggio.

Crederei mancare a me stesso però in questo frattempo non tentossa d' aggire in qualche maniera almeno sull' oggetto che tanto interessa l' ottimo cuore di Sua Maestà; e che mi stà tanto attaccato. Ho quindi decciso d' in traprendere quanto prima potrò il viaggio per le Bocche di Cattaro. e questo succederà nel mese di ottobre venturo. — Scandeglierò col massimo della dellicateza que' cuori, in' adoprerò senza espormi per alcun conto assedàr quel Vicario a presentare la proprio rinunzio per poter introdurre frà que Greci il Rever. Padre Chirillo Zvietcovich nominato nel mio progetto, e che ora gradata-

mente senza far travvedere per il momento alcuna cosa stò persuadendo ad accettare quel posto. Al momento che sarà per stacarmi della mia residenza nel render avvertito all' Eccelso Pressidio Governiale di questa Provincia, mi farò un particolare dovere di portare conoscenza anche all' Eccellenza Vostra.

Eccellenza, io dal mio conto non ammetterò giornalmente prestarmi onde l' affare dell' Unione prenda un buon inviamiento, l' assicuro come non ho ammesso- anche finodora, le mie operazioni possono abbastanza garantire l' asserto. Dio voglia che ne sia assecondato coll' abbattere qualunque ostacolo, ed allora potrò chiamarmi abbastanza contento per aver soddisfatto pienamente alle provide mire dell' augustissimo monarca, e al ben essere di questi Greci a cui per dovere devo pensare. La grazia Divina, e l' agradimento dell' adaratto nostro sovrano, sarran per me premj bastanti.

Voglia accettare fratando V. E. i sensi sincieri della più alta mia stima e rispetto.

N° 16.

p. s.

Sebenico 23. Luglio 1819.

D. E. V. D. S.

B. K.

16.

all' Eccelsso Pressidio a Zara

Eccellenza!

Sua Eccellenza il Gran cancelliere conte di Saurau nello stacarmi da lui mi ha incombenzato, l' ogni qual volta dovessi innalzarli qualche mio feritto glielo facessi pervenire col mezzo di cotesto presidio.

Egli è per ciò che prego Vostra Eccellenza d' ordinare che la qui occhiusa lettera sia unita al plicco Pressidiale e prossequita. Mi è grato Eccellenza anche in quest' occasione assicurarla della distinta mia stima e considerazione.

N° 16.

P. S.

Sebenico 24. Luglio 1819.

D. V. U. S.

B. K.

All Eccelso Presidio a Zara.

17.**Eccellenza!**

Fino a tanto che giunga il momento che l' accordato Seminario principj ad attivarsi, e venga dato incominciamento al ristauero del locale a tal scopo disposto, ho divisato portarmi delle Bocche di Cattaro, e Ragusa, fa-

cendo credere che la mia gita in quella Provincia abbia per oggetto di visitare quelle località; dimanierachè sulla fine del vegnente Ottobre m'incamminerò a quella volta.

La mia cura principale intanto sarà quella di studiare animo di quella popolazione, e prendere quelle disposizioni possibilmente in rispetto all' Ecclesiastica organizzazioni che vedessi le più confacenti, onde piantare le prime fondamenta, affinchè l' oggetto della unione, tanto interessante il magnanimo Cuore dell' adorato nostro sovrano possa prendere un buon inviamiento.

La prima delle operazioni sarà quella di far rinunziare quel Vicario, ed introdurni nelle sue veci Pre Chirillo Zvietcovich Prottosingello vescovile e paroco di qui, relativamente al propostomi, come e ben noto a V. E.

Mi farò poi un grato dovere nello tempo che rapportarò le mie operazioni, al S. E. Gran cancelliere e ministro, di renderne consapevole anche l' E. V.

Se alcune circostanze, forse potrei avere bisogno della favorevole condiscendenza dell' autorità Politiche locali, e per cio prego V. E. di dar questi ordini che crederà del caso onde posso essere assecondato in qualche mio bisogno.

Voglia l' ante supremo assecondare i miei voti, e concedermi in viaggio felice su d' ogni rapporto; e posso essere bastantemente

fortunato di far conossere in fatti quanto sia di mio interesse il minutamente osservare le sovrane prescrizioni, conducendo a me buon fine l' oggetto tanto delicato ed occupante il Cuore magnifico di S. M.

Durante il mio soggiorno alle Bocche di Cattaro, restarà qui il sopranominato P^{to} Z: onde servire l' ufficio nella corrispodenza cò Religiosi della Dalmazia, corrispondendo meno su tale oggetto nella sucitata Provincia, da dove verà da me sostenuto il Corteggio coll' autorità politiche, formando io la mia Residenza o nella Citta di Cattaro o in quella di Castel Novo. Ho l' onore frattando di riprotestarmi Eccellenza colla massima stima e rispetto D V. E U. Ser.

N° 17.

P. S,

Sebenico 17. 7bre 1819.

B. K.

**Sacra Imperiale Reale Apostolica
Maestà!**

Dachè sono ritornato in Dalmazia altra cosa non mi occupa che quella di giornalmente aggire in guisa che le benefiche mire di Vostra maestà, possono quanto prima e possibile solidamente essere effettuate; e non

ho mancato di rapportare di quando in quando le mie operazioni secondo l'ordine avuto, al Vostro ministro gran Cancelliere.

Ora fino a tanto che verrà incominciato il ristauro del locale stabilito pel seminario Greco che vi siete degnato decretare per l'educazione di Religiosi di questa mia Diocesi, ho divisato di portarmi alle Bocche di Cattaro sotto pretesto d' incominciare la mia visita Pastorale; affine di destramenta dar principio all'intrapresa anche in quella Provincia, e sarà mia cura speciale d'introdurvi per prima il proposito sacerdote Pre Ch. Z. P^{lo} V^o in qualità di vicario nelle veci di quello ch' ora occupa tale posto. Sul cominciar del vegnente novembre mi vi incaminerò.

Sacra Maestà! la Provincia delle Bocche di Cattaro e la più difficile, mi porto in mezzo ad un popolo immensa nella superstizione assai più di quellochè i Greci della Dalmazia; popolazione idiota se, ma di maggior sviluppo aquistato colla navigazione.

L'arci vescovo del Monte-nero mi confronta, per questo quasi tutti i Bocchesi Greci, ed inspecialità Religiosi propendono, come alla virtù del Governo che qui vi rapresenta è ben noto. Egli si accoltiva l'animo loro in tutte le maniere possibili mentre curando i doveri del proprio spirituale carattere. Fregiato d'onori e titoli sodespa a quella ester-

na apparenza, a cui stà attaccata sempre una popolazione ignorata, e ambiziosa.

Io non mancherò d' aggire del mio conto con tutto il maggior interesse, onde operare per quanto mi sarà possibile una tale influenza, e far conoscere col fatto la stabile mia costanza sui sentimenti esternati pell' effettuazione dello scopo preffissosi.

Voglia d' altronde Sacra Maestà la vostra giustizia penetrarsi della verità della cosa, ed assecondando i motti di magnanimo vostro cuore prendere quelle disposizioni sul mio particolare che crederà le più adattata alla circostanza.

Sebenico 26. Ottobre 1819

B. K.

*Преводъ преписке Епископа Кралъвића
са аустрискимъ правителствомъ о Уни.*

1.

Министаръ Саурау Кралъвићу.

Преосвештеный Господине!

За спасти зрелим савѣтом удѣлотворе-
нѣ означених проекта, поради кои сте се
последњи пут обраћали Нѣг. Величеству,
сустегнуто є било рѣшенѣ Вашемъ прису-
ству у Бечу; али да би се с єдне стране
ускорио предбѣжни посао, кои є нуждан, а
с друге да би се предупредила двосмысле-
ност у отезаню дуге преписке Нѣг. В. Ће-
саръ склоніо се на те предлоге и тако се
данас наймилостивіе удостоило допустити
Вам да дођете у Беч.

Разуміе се, да тай пут немора бити ни
найманѣ на Ваш рачун, већ на правителстве-
ни; Нѣг. В. изволѣло є наредити, да се Ви
поради овог изволите обратити Нѣг. Прев.
г. губернатору барону Томашићу, а уєдно и
нѣговом помоћнику г. барону Круфтуцком,
кое сам я већ извѣстіо и од кои ће те за сад
за унапрієд примити 1000 ф.

У осталом знаће Ваше Преосв. да у
свему треба имати сходство, тицало се то
ма каквог предмета, не само Вашег путова-
ня, већ и самог Вашегъ позива. Вика и по-

дозрѣванѣ могло би се лако породити, али ми морамо одклонити едно и друго.

Кад є путованѣ под извѣтом, мора бити као слободни и собствени узрок и замотано под са свіем другим предлогом, што би управо морало бити, да се ви од свое стране бринете за устрояванѣ Ваше семинаріе, о којој као да се Ви приватно бринете. Осим других згодах, Ваша обозрителност знаће и ово приватно предузеће удесити у вріеме за јавно миѣніе. У очекиваню Вас скоро видити и т. д.

бр. 1.

пр. 5.

У Бечу 26. Августа 1818.

Саурау.

2.

У слѣдству уважаемого писма Нѣговог Превосходительства министра графа Саурау, имам налог доставити Вам приложено писмо, коим се позивате да пођете у Беч. Будући є воля старіег, да тай позив остане тайним то да Ваше Преосв. предузима пут у ячем питаню и о ускораваню послова односећих се до Ваше Семинаріе, и зато є нужно да напишете молбу на овдашиѣ ц. кр. намѣстничество, у којој да неспоминѣте ово, што Вам я пишем, већ да иштете допуштенѣ да можете поћи у Беч поради означеног узрока;

а у исто вріеме назначите и лице, кое ће Вас за вріеме Вашег одсуства заступати и то оно, коему Ви знате да можете повѣрити Ваше послове и стараня. Я ћу се старати да се потражуюће допуштенѣ што пріе изврши.

Осим тога, я сам овлашћен да антиципирам В. Пр. 1000 ф. за путни трошак. Али почем я такву суму новаца немогу послати у Шибеникѣ, а да се неком промитируе препоручена тайна, зато ћу их я задржати у себе съ тим, да Вам их пріе Вашег нолазка у Беч предам, а Ви изволте свратити се у Задар, па ћу Вам их изброяти. Иман чест и т. д.

У Задру 25 Септ. 1818. год.

Барон Круфтуцки.

Нѣговом Преосвештенству Г. Венедикту
Кралѣвићу Епископу грчке вѣре
у Шибенику.

3.

Проект.

Подписани Епископ покушавао є еднако, чинити од свое стране све, што є могуће за болѣ свое діецезе, стараюћи се по слабой снази своіой за повѣрену му религію и за државу, налазећи се савршено расположением, одговорити по могућству бла-

готворним намѣрама Нѣг. Вел. пресв. нашег ѣсара саединити у савршено єдинство цркву грчку у провинціама Далмаціи, Алба-
ніи и Истріи са латинском, која є за свагда сачувала свое собствене обреде. Он неможе
друго, већ призвати заштиту Божіег проми-
сла, да се то срећно сврши! Незнанѣ, у ко-
ем се налази сво нѣгово духовенство и на-
род од више вѣкова, производи иротивност
и тврдоглавство за користну цѣль у већем
діелу нѣих самих; дочим он признає уско-
раванѣ тога, у исто є вріеме у души увѣрен
да се сѣдинѣнѣ од обе цркве неможе друг-
чіе остварити, већ мало по мало. Ова є ми-
сао обузела нѣгово срце више но ишта; а
он би біо найвећма уцвіелѣн, кад би га ка-
кве околности на свагда удалиле од тог, а
то би било тад, ако би се напало на прави
дух народа. — Сва расположеня за успѣти
у том сѣдиняваню зависе од воспитанія ду-
ховенства, кое ће без препона и скоро не-
осѣтљивим начином лако успѣти код народа.
За остварити такве намѣре са могућом бр-
зином, он є готов послати неколико млади-
ћа из духовног чина, кои су свѣтски и рав-
нодушни, кои се узмогу наћи у нѣговой се-
минаріи (ако се удостои Нѣг. Вел. согласи-
ти) и дати их за неколике године на науке
саобразно нѣјовом таленту, опредѣленю и
потребама. Почем у нѣговой діецези нема
валяних учителя, то не би било сгорега,

кад би милост Нѣг. Вел. изволила смиловати се послати овамо за учителя из вишег духовенства из галиціянских уніята на правителствени трошак, а исто тако, да се на такав трошак издржаваю и учећи се младићи, коих брой да се умножи. Требало би да ови учителяи знаду и србски ѣзик, єр є тай ѣзик обшти у Далмаціи. Ако буду добро научени и увѣрен о нѣиовим осѣћаньма стараће се он да их употреби за парохе, а и молиће цара да им повиси плату са 100 на 200 фор. на нѣихове парохіјалне доодке. Опет не би било сгорега, већ управо пробитачно єднакост плате за неке дѣйствителне кураторе, кое би он у свое вріеме означіо, да се он по добром осѣћаню и ревности не би компромитовао преписком са дѣйства

Знаюћи он да предуготовничке науке за Богословію т. є. оне у гимназіи и филозофіи немогу бити нити различне, нити друге за младеж грчку од обште системе ученя, жели за олакшати ученѣ младежи своег закона, коя живи у великом брою у близости Шибеника, да се осную у овой вароши класе на правителствени трошак за граматику и риторику, како за учећу се младеж Латинску тако и за Грчку, и да се установе яче штипендіе за учећу се сиромашну младеж, то у гимназіи, то у филозофіи, и да се учини да удіоничествує у том благодѣяню и мла-

деж грчка, коя є яко сиромашна и нїе кадра без ове помоћи одавати се на науку у явна заведенїя, требало би по нѣговом мишлѣню, да кад сврше течай филозофіе, да се кандидати за духовни чин науче за неко врїеме у нѣговой богословїи, задржаваюћи свагда, као што є споменуто, да су учительи уніяти из Галиціе; єр ако би се учили са свїем у латинской, народ неби имао повѣреня у духовенству, кое се учило у латинской семинаріи, што є управо за духовну дужност необходимо нужно.

У исто врїеме могло би се послати са милостивим допуштенѣм Нѣг. Вел. неки Богословци, одликуюћи се духом, трудом и владанѣм, у бечки конвикт, док би свршили подпуни течай Богословіе на свеучилишту и положили докторат, а по повратку могли би служити домовини и бити од велике користи дієцези.

Ако из другог узрока ненаѣ Нѣг. В. за умѣстно мисли истог Епископа, да се у семинаріи Шибеничкой непрестано предає само єдна богословска штудїя, он прима на себе старанѣ за ове младиће, док сврше редовно предуготовничке науке, послати их све на правителствени трошак у бечки конвикт да сврше богословске науке на свеучилишту. Он се пак за све узда у Нѣг. Величество.

Затим увѣрава, да неби требало нигда допустити ни духовним нити свѣтским иначе, већ да под єдном дисциплином аустричког царства сврше науке, као што ће се он непрестано за ово старати колико му буде могуће. Одказуе се такођер од поставленя своего катедралвог капитола дотлен, док нѣгова діецеа не узима таково свештенство са коим ће се служити са сваком сигурношћу у овом погледу, одговарајући свагда намѣрама своего високог Монарха, а и то тако, ако би било од пріеке нужде, држати савѣт конзисторіални, он би у таквом случаю сазвао шест оближњи парока. Провинція Бока Которска много є далеко од Шибеника, нѣгове резиденціе, то би било необходимо нужно, поставити єдногъ провикара. Дѣйствителни сад тамо стануюћи отаць Архимандрит Никанор Богетић, изврстног є владаня, само нема никаквог знања и неслѣдствен є у велико у предразсудама и по томе се не може рачунати на нѣгову личност, да би радіо у духу изложене намѣре. Остае Епископу старати се, склонити га, да се своевольно одкаже неодузимајући му утѣху за нѣгове заслуге. Не би било упутно назначавати на оно мѣсто странца, єр се мора обзирати, да ће се одма онај народ по нѣговом ватреном темпераменту узрујати, а и да ће се у случаю нужде обратити у близости налазећем се владики цр-

ногорском. — Осланяюћи се исти Епископ на карактер и рѣшителност од свои питомаца младог свештеника, али мудрог владања саданѣг пароха у Шибенику, кои му е свагда био послушан, оца Ћирила Цвѣтковића, епископског протосинѣла, предлага да се по првоизложеном исти наименуе и предложи на утврђењѣ Нѣг. Вел. за викара вишеречене провинціе. Ово су мѣре, кое долѣподписани Епископ држи за найумѣстнѣ, да се духовенство и народ нѣгове діецеze присаедини к Уніи са латинском црквом; али не нагло већ у нарочитой форми под найвећим извѣтом, са найвећом сигурношћу и са найвећом сладошћу, да се не виђеним начином доведу до пожелане цѣли, а без жешће заваде.

Може бити, а и без сумњѣ, остаће послѣ свіюх ових мѣра іош одступника и незналица, али врло мало без службе, али неће имати уплива. Ако ли би их окретали фанатици на каянѣ, онда зависи од управе мѣстне власти, да узме оне мѣре, кое ће бити cadre надвладати нѣјова бушенија за нѣјхове разлоге.

Бр. 2.

пр. 5.

У Бечу 29. Новем. 1818 год.

Венедикт Кралѣвић.

4.

Министар Саурау Кралѣвићу.

Нѣгово Величество удостоило се нај-
милостивіе дати В. Пр. 5000 ф. бечке вриѣд-
ности за трошкове пребиваня Вашег у Бе-
чу до свршетка текућег овог мѣсеца.

Имам чест извѣстити В. Пр. да е ћеса-
ро кр. дворска камара, већ издала наредбу
камералной каси да Вам се на Вашу надлеж-
ну признаницу изда 2000 ф. са зауставля-
нѣм исте суме, кою сам имао чест положи-
ти Вам наприѣд на рачун помоћи, која Вам
е у исто вриеме одпуштена Нѣг. Величеством.

Ваше Преосвештено господство има сад
повода узети и осталу суму од 3000 ф. на
признаницу; а я по дужности повраћам Вам
оће у прилогу Вашу дану ми признаницу на
2000 ф. даніех Вам унаприѣд. Користуюћи
се овим случаем и т. д.

Бр. 4.

пр. 5.

У Бечу 20. Януара 1819.

Саурау.

5.

Министар Саурау Кралѣвићу.

Изложене примѣтбе В. Пр. у своем пи-
сму од 29. Ноем. тек. год. са сходним сред-
ствама остварити са великом лакоћом унію
несѣдинѣни Грка у Далмаціи са латинском

црквом предложіо сам Нѣг. В. на утврђењѣ, кое є нашло за ту цѣль умѣстно.

Обзираюћи се на поднесено дѣло В. Преосв. о Уніи, угодно є било Нѣг. В. рѣшити слѣдуюће :

1. Би ће одређена три свештеника из Галиціянских уніята за Далмацію, кои ће обучавати грчки клир у Богословіи, т. є. єдан ће од нѣх учити их у библиї и догматики, други у свештеной исторіи, а трећи у моралной Богословіи и у пастирской.

2. Одма, док стигну ови професори у Далмацію, обвезано є В. Пр. отворити у Шибенику Вашу семинарію и сазвати оне свештенике и клирике Вашег закона, кое нађе В. Пр. да су способни за веће науке; правителствоће пак платиће трошкове како за учителѣ, тако и за обиталиште и за набавку обуке произтѣчућу из надлежне фабрики, а предрачун коег ће удостовѣрити В. Пр. подніеће президіуму намѣстничества.

3. Допушта Нѣг. Вел. да В. Пр. може искати у корист оних попова вашег закона, кои се покажу доброг осѣнаня за цѣл уніе, да им се издає помоћ из правителствене касе, кое би износило на годину по 100 или 200 фор. узимаюћи у призрѣнѣ нѣову корист и добро владанѣ.

4. Би ће одређена помоћ за олакшицу ученя у гимназіяма и филозофіи у Далмаціи, младићима како грчким тако и латинским,

кои су много даровити, а немаю средства. У осталом Нѣг. Велич. удостоило се овласти В. Пр., да се могу слати у бечки конвикт на правителствени трошак млади клирици особите способности и прилѣжности, свршивши нужне предуготовничке науке.

5. Нѣг. Вел. прибилѣжило є изясненѣ В. Пр., да би се могао установити катедрални капитал, док би се заміенила лица за тай предмет, коя имаду достойно образованѣ. У осталом допушта Нѣг. В. да, кад се већ архимандрит Богетић одказао од провикаріята у Котору, да се постави на то званіе заслужени свештеник Ћирило Цвѣтковић са платом од 3000 цванцика на годину. Затим є Нѣг. В. наредило да В. Пр. мора све послове односеће се до дѣла вишепоменуте уніе свршавати по сношеню са президіумом намѣстничества Далмаціе.

Осим 1000 фор, одређених В. Пр. на пут до Беча и другіе 5000 фор. у бечкой вредности за Ваше издржаванѣ у вишереченой вароши, угодно є било Нѣг. В. одредити Вам још 1000 фор. за Ваш повратак у Вашу діецезу, кою суму можете примити кад гоћ оћете из ђенералне камералне касе на надлежну признаницу.

Вашему секретару Марку Руђеру Нѣг. В. изволѣло є одредити помоћи 500 ф. са придржаванѣм своих доодака, за кое треба да се покаже заслуженим; напослѣдак Нѣг.

Вел. смиловало се повисити Вашу годишню плату од 15.000 цванцика са још друге 5000 цванцика годишњ. Опредѣленѣ исте плате јави ће се надлежной каси.

Бр. 3.

пр. 5.

У Бечу 4. Фебруара 1819.

Саурау.

6.

Губернатору Томашићу.

Благодарећи свемогућем, послѣ срећног путовања, ево сам се повратио у своју резиденцію. Да ме дневи празнични, у којима се налазимо, необтерећавају са црквеним функцијама великог поста, ја би са радошћу пошао тамо, да поздравим В. Прев.

Послѣ ускршњи празника желио би испунити то мое задовољство. Тим моим долазком, говорио би о познатом предмету. Међу тим молим В. Пр. да прими ово као залог истинитог уважења и т. д.

Бр. 5.

пр. 5.

У Шибенику 5. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

7.

Надворном Совѣтнику Инштелу у Бечу.

Ево ме пріе неколико дана те се повратих у мою резиденцію, у крило моих дієцезана, послѣ путованя близу мѣсец дана и благодарѣни свемогућем біо сам срећан неимати никаквіе тегота на моем здрављу. Предстоећим ускршњим празницима задржавам се оће поради црковніе светковина за вріеме овіе свечаніе дневи. Док ови прођу, я ћу поћи у Задар ће ћу имати чест поздравити Нѣг. Пр. Томашића да се снѣиме сам устмено разговорим о познатом предмету, да ми може дати у овом тренутку сходни план преустройства поправки и трошкова а исто тако да ми даде и друге трошкове, као што смо уговорили. Я ћу имати чест являти се из Шибеника Нѣг. Пр. нашем добром министру, коему молим, да изявите мою преданост.

Очекуем да ће ми све поћи за руком. Први плодови, означаваю ми дан будућности! Ах! да Бог да! И да могу са помоћу Божіом моя стараня постићи пожелано дѣло. Мои ме Грци окружаваю са найвећим задовољством, изявлююћи радост, да их прати милост нашег пресвѣтлог ћесара, и я вас увѣравам, да ме нѣихово задовољство и осѣћаня чисто дираю.

Мой в секретар задоволян са повѣренѣм Ваше добротѣ. Међутим молим Вас господине и т. д.

Бр. 6.

пр. 5.

У Шибенику 9. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

8.

Бр. 592.

п. п,

Губернатор Томошић Кралѣвићу.

У слѣдству министеріалног листа Нѣг. Пр. Господ. великог канцлера и министра унутрашних послова грофа Саурау од 16. т. м. я се поносим саобштити Вам расположења, да се Нѣг. Велич. наш наймилостивіи Господар удостоіо набавити свештенике уніятског закона, одређене за професоре у семинаріи, о коима сам говорио у моем ючеранѣм писму под Бр. 586.

Нѣг. Велич. удостоило се наредити, да се каноник Стипіутски шилѣ у Шибеник као професор моралне и пастирске Боѣсловіе, а у исто врѣеме и као директор семинаріе, будући в он односително своег морала и памети, а исто тако односително нѣговог чина достоян в овог мѣста, а има

способности и да га одржи; за професора црквене историје и каноничног права шилѣ се Яков Цитински, а за професора библије и догматике Яков Гировски — у осталом пак изабраће се нарочито за школу у Далмацији едан помоћник троици професора за потребу, да се упражњава њиовим предавањем и да их може заступати, кад би се кои од њих разболіо.

По ћесарском рѣшенію одређено є канонику Стипіутском 1500. ф. годишнѣ; а осталой троици свакоєм по 1000. ф.; сва четворица добијоу рану и квартир бесплатно. Напослѣдак оће Нѣг. В. да речена четири професора, кои ће осим Гировског, кои є већ у Бечу, добити налог кроз Лавовског Митрополита, да незадржано дођу у ову престолницу, ће ће се задржати доким браде порасту и да се поуче србском и талијанском єзику, па да послѣ начну са добрим успѣхом свой задатак по налогу, коим су позвани. Доставляюћи за сад и т. д.

Вр. 7.

пр. 5.

У Задру 25. Априла 1819.

Томашић.

9.

Графу Саурау у Беч.

Неимаюћи повода испунити мою дужност из мое резиденціе, очекиваюћи час, у кои би могао извѣстити В. Пр. о каквом гођ почетку наших послова, као што сам писао из Шибеника совѣтнику Инштелу, мило ми є, што сам послѣ неколико дана моего долазка овамо, жельно поздравіо Нѣг. Пр. губернатора и што ћу моћи почети радити по Вашему президіялномє налогу; подніо сам извѣстіе, колико ће се лица смѣстити у семинаріи, мѣсто а и начин за смѣстити у єдан простор врло удобно.

Мени се чини, да є 18 лица доста; єдног економа са момком у дужности домо-строителя, єдног куvara са простим момком и два момка за унутрашню послугу и да се сви смѣсте у єдно зданіе заєдно са професорима. Мислим, да ће се В. Пр. сагласити са овим моим мишлѣнїм. Тражіо сам єдног грађанског инжинера, да прегледа зданіе и направи план грађевине, а исто тако и чисти рачун трошка. Я ћу се договорити са президіумом, да се састави нарочито правило поради управе унутрашнѣ икономіе. Добіо сам извѣстіе о избору четвртог свештеника за усавршаванѣ учителя у далматинској школи, кои ће помагати другој троици кад узтреба у нѣиховим препо-

даваньма, а исто заступати их у случаю болести.

Допуштите В. Пр. да учиним малу примѣтбу на ово: будући є довіянѣ удесно, да и четврти учитель има равну способност са осталом троицом, било би мое понизно мнѣніє, да се овом повѣри предаванѣ у школи нѣмачки єзик, ако не што више, а он барем почетци. Я поступаю наприєд са предлогом понизног моего мнѣнія код овог президіума, а В. Пр. наклонѣно є свагда помагати све оно, што є добро, надам се, да ће наћи предлог умѣстним; надам се, да ће те са важношћу Вашом подпомагати корист нужног питаня. Добро срце В. Пр. и склоно расположенѣ за установленѣ гимназіє у Шибенику, даєми извѣстни срећни исход.

Дошавши оће, са сожалењем разуміо сам, да наредба поради повишаваня плате, још ніє стигла, али мислим, да є погрѣшка у експедиціи, али се опет надам да неће дуго изостати, већ да ће скоро стићи.

В. Пр. надежда є моя успѣшна! Мои ме Грци предусретаю са найвећом радошћу. Благодарєћи свевишнѣму промислу, по свієма црквама мое дієцезе одєкує глас: Живіо наш пресвієтли ћесар! Они су обузєти осѣћанѣм благодарности, и то є оно што ми дає надежду. Ах! Бог ће заштити праведно намѣре милостивог Монарха и подари ће доволно снаге, да мое садѣйство бу-

де усрећено. Нећу пропуштити да по наредби свака три мѣсеца поднесем мое познато извѣстје В. Пр. о станію, у kojem се налази дѣло. Ако се по који пут збујим, те се не може што прије, надам се, да ће ме у томе извинити Ваша доброта. В. Прев. ! много ми лежи на срцу, да је добро моим дјецанима и жељу бы, ако би било могуће, да све пође једним правим ходом, али ја морам да сустежем ту мою жељу и подврћи се околностима, остављајући све заслуге дѣлу напредка времена. Мой секретар са највећим уваженјем сѣћа се милостивог покровителства В. Пр.

Бр. 9.

пр. 5.

У Задру 28. Априла 1819.

Венедикт Кралъвић.

10.

Президіуму у Задру.

Почитаемим писмом В. Превос. од 25. т. м под бр. 592. саопштавате ми избор тројице професора за семинарію утврђени Нѣг. Велич., избор четвртог учителя за школу у Далмаціи врло је умѣстан, који ће помагати осталим учительима, а особито заступати их у вријеме болести.

Будући се милостиво срце доброг Монарха за све стара, то сматрам за своју дужност поступити и далѣ са предлогом В. Пр. ослањајући се на Ваше праведно размишљање, да би се добра ствар у дѣло привела.

Овај четврти свештеник, који мора бити исте способности као и они други за одржавање школе у своем савршенству, полагајући све случаеве поради болести, који би се по несрећи случити могли; али у таквом случаю могли би празно мѣсто заступати и извршавати дужности едан за другог.

Неможе се одрећи, да сваког поданику у тако честитом царству најнужније је знати нѣмачки језик. који је по невољи у Далмацији мало познат из недостатка у учитељима. На истом језику сва су својства литературе а и у Богословији много се далеко пошло. Знанје истог језика, било би за њи за сваку струку од користи, а исто и за боље познавање аустријски црковних закона, а и за службу повѣравајуће им дужности и за сваки посао, који би им испао, о којем се сад ради; а В. Пр. може сад увидити све, а ја би био понизног мишљења, да се овом професору у семинарији повѣри преподавање овог језика, ако ништа, а оно почетни основи.

Прозорљивост В. Пр. знаће проникнути у ову ствар, увјерен сам, да ће увидити корист овог питања, ослањајући се на

важност, да ће се постарати код високог двора да се оствари. Мило ми є и т. д.

Бр. 8.

пр. 5.

У Задру 29. Априла 1819.

Венедикт Кралѣвић.

11.

Президіуму у Задру.

Сходно рѣшенію високе наредбе прави се план за гроблѣ близу ове вароши.

Намѣра ове власти намѣтна є таквим условима, да се назначи на єдном краю мѣсто, ће би се Грци могли сарањивати и да се оно оддѣли од латинског са єдним зидом.

Као што я мислим, невидим никаквог разлога за ово раздѣляванѣ. Баш по правој намѣри пресвѣтлог Монарха, обзирући се на познати предмет, овај є начин управо сувишан, него треба да се заєдно сарањую они закона латинског и ови закона грчког у єдно гроблѣ. Ово може имати добре послѣдице; єр овим начином увидиће, да нема никакве разлике и уводи се неосѣт ни почетак за пожелану и нужну унію, што управо спада у мое начело и немогу пропуштити да не саобштим В Пр. ово мое

миѣніе; док се проницателност В. Пр. неу-
вѣри о том предмету, нека изволи обуста-
вити то раздѣляванѣ, док развиди мое ми-
сли, дали су оне умѣстне. Примите мо-
лим и т. д.

Бр. 10.

пр. 5.

У Шибенику 7. Мая 1819.

Венедикт Кралѣвић.

12.

Бр. 665.

п. п.

Губернатор Томашић Кралѣвићу.

Одговарајући на Ваше почитаемо писмо
од 7. т. м. под бр. 10. мило ми е извѣстити
В. Пр., да сам данас опремио сходне наред-
бе намѣстничеству поради подизаня зида за
раздѣляванѣ гробля латинског закона од оног
грчког у гроблю Шибеничком, да може би-
ти и без сваког зида Имам чест и т. д.

Бр. 12,

пр. 5,

У Задру 9 Мая 1819.

Томашић,

13.

Министар Саурау Кралъвићу.

Савѣтник Инштел већ ме извѣстио о Вашем срећном повратку и пріятном дочеку. Одређених 1000 цванцика за повишаванъ награде, одоцнило се до сад зато, што се морало извршивати кроз касу, а би ће од исто што пріе исплаћено.

Познаем я узимама најживлѣ удіоништво у Вашој ревности, коіом радите за напредак племенитог подузећа управо са ласкавим и основним задовољством, како ћемо са удесним начином, привести у испунѣнѣ жельно очекивано дѣло. Неће се ставляти никакве запріеке, да свештеници поучаваю младеж у нѣмачком єзику, кои ће оживити и валяти у многим погледима. Са нестрплѣнѣм очекуем посредством губернатора провинціе Ваш проект о установленію семинаріе и мени ће бити мило, да ме извѣстите о течаю наших послова; увѣравам Вас, да ћу я знати подпуно оціенити Ваше предлоге и ускорити Ваше заслуге и све, што би Ваше било, ускоріћу и засвѣдочити учинѣну ревност у корист доброг дѣла.

Бр. 14.

пр. 5.

У Бечу 12. Мая 1819.

Саурау.

14.

Президіуму у Задру.

Архимандрит Зелић, предао є молбу; да му се допушти ићи на минералне воде у Босну, поради болести, која га мучи, као што о том лѣкарски атестат свѣдочи. Я се нећу упуштати у описиванѣ нѣговог непрестано немирног карактера, знаюћи, да га В. Пр. врло добро познає. Још є он єдном под видом ићи на воде, преварио и пошао у Беч. Ко зна, какве су сад мисли у оной злоудешеной глави. За времена нѣгова бавленя у Бечу, нїє изостао узнемиравати користну идеу поради семинаріє (као што сам В. Пр. устмено саобштио, кад сам био у Задру). Помишляюћи и сад на нѣгову нарав, долази ми на памет, да овај чоек са нѣговим путованѣм у Босву има намѣру настанити се у Сараєву, стати под заштиту ондашињг Митрополита, и просути запальива писма кроз мою дієцезу, нападаюћи свагда на нѣжни предмет Уніє, кою он страшно мрзи. Истина, да є ово чудновата идеа, али се од нѣга може свашта очекивати, єр гледаюћи на нѣгово лице, непоказує те нужде, да иде у страну државу за поправку своего здравля, осврћући се на обште мѣніє, чудновато є, да он толико времена живећи у Задру и идући више пута у Талію, нїє нигда могао наћи пожелану корист.

Дао ми є изводити те сумњѣ, коє мислим да нїє рђаво у спроводу нђгове молбе славном намѣстничеству примѣтити, да я немам ништа против нђгове одбране што држава има у изобалию вода — па ако нађете ово за умѣстно, могли би сте примѣтити истом Зелићу, да су погрѣшке о коима се мисли, єдине те, што се Босне тиче и да воде у Босни нїєсу најболѣ.

Сматрам за свою дужност саобштити све В. Пр; оставляюћи све оштроумном и зрелом разсудку В. Пр., да учините све оно што нађете за најнужнїє, узимаюћи ова моя разсуђєня као дѣло ревности, коє ме непрестано одушевљава за срећни успѣх познатог предмета. Имам чест и т. д

Бр. 11.

пр. 5.

У Шибенику 14. Мая 1819.

Венедикт Кралѣвић.

15.

Бр. 762.

п. п.

Губернатор Томашић Кралѣвићу.

Нђг. Пр господин министар унутрашњи послова велики канцлер гроф Саурау са уваженим писмом од 18 Мая под бр. 184

нашао є за умѣстно испунити желю В. Пр. изјавлѣну у Вашем писму од 29 Априла т. г., являюћи да ће Вам доћи єдан од професора, кои се кренуо из Галиціє за Шибеник за поучаванѣ у нѣмачком єзику, ставля се на Ваше разположенѣ и да му Ви покровителствуєте у потребама, коє би он од Вас захтевао.

Доставляюћи ово до знаня В. Пр. имам чест и т. д.

Бр. 15.

пр. 5.

У Задру 1. Юнія 1819.

Томашић.

16.

Графу Саурау у Бечу.

Уважаємо писмо од прошлога 12. Мая служи ми на найвеће задовољство и особиту милост.

Послѣ моего одваженя поднесеног В. Пр. имао сам позив од славног президіума, да поднесем извѣстіє о устројству семинаріє како за зданіє тако и за лица; єдан грађански инженер скинуо є план, кои ће служити за мое обиталиште са єдне стране, а друге, коя є одређена за семинарію. Иза овог ніє се ништа друго предузимало.

1. Мени є жао што се ово ніє могло ускорити, єр би се отуд могле умножити заприєке, мѣсто што би требало да се ума-люю. У осталом, я сам постоян у поста-повлѣном предмету да недопуштам нова ру-кополаганя свештеника, а мисліо сам руко-положити єдног клирика за ѣкона, за коєг сам добио и допуштенѣ од намѣстництва и то пріє моєг полазка у Беч, али се сваки дан упразнюю парохіє те сам управо при-нуѣен поради штеднѣ предати неким бли-жим свештеницима, с kojima є опет иста ова дієцеза оскудна, а свему є узрок, што се ніє ускорило са подизанѣм семинаріє; па сам и принуѣен тражити допуштенѣ за ру-кополаганѣ, и тако против моє волѣ остаѣе опет єднаки брой свештеника незналица, што є шкодливо положеном опредѣленю.

Я невидим успѣха у напредованю до-тлен, док се В. Пр. незаузме са лакоѣм за овай предмет и не припозна истинитост све раднѣ.

2. Меѣу тим, я се старам колико є мо-гуѣе веѣом пажнѣом да придобиєм коєг мла-диѣа и да их пошлѣм у бечки конвикт сход-но склоном разположеню милостивог ѣеса-ра. С друге стране пак налазе се велике за-приєке у томе, што є родителѣима тяжело разстати се са своіом ѣецом. Мораюѣи оби-лазити све са найвеѣом пажнѣом, мислим, да є найболѣ не показивати велико интере-

сованѣ, па сам се и рѣшио мотрити за мало времена са неким ѣутанѣм и радити тайним начином посебице, да могу што пріе свести у корист толико указану ѣесарску милост, коя ѣе приніети неизказану корист.

Мислим, да ми не би требало упуштати се у околишенѣ, ако ни у чем другом, а оно у предмету, кои се толико тиче милостивог срца Нѣг. В. и кои се мене самог тако яко тиче. Рѣшио сам се што пріе кренути се у Боку Которску и ово ѣе бити у будућем мѣсецу Октобру. Испитаћу я са найвећом нѣжношћу она срца, потрудићу се, али да се неизлажем икаквом одговору, да збацим оног викара, представићу му, да би се он од свое волѣ одказао, како ћу моћи увести налазећег се међу овим Грцима преч. оца Ёирила Цвѣтковића, именованог у моем проекту, а да у таквом тренутку радим постепено одкланяюћи сваки зазор, увѣрен сам да ѣе се примити овог мѣста. За времена удаляваня моего од мое резиденціе, слаћу я извѣстія славном президіуму намѣстничества, а по приватной дужности извѣштаваћу я и В. Пр.

В. Превосход ! Я са свое стране би ћу непрестано услужним по послу унівѣ узимаюћи свагда згодни извѣт, увѣравам Вас да нећу ни мало попуштати као што ніесам ни досад; мои поступци могу служити довольном доказательству. Да Бог да, да испане на

добро без свакояки заприєка и онда се могу назвати срећним и да сам подпуно задовољіо высоким намѣрама пресвѣтлог монарха и учиніо добро за ове Грке, за коє се по дужности старати морам. Милост Божія и задовољство премилостивог нашег ћесара би ће за мене довольна награда.

Међу тим изволте В. Пр. примити и т. д.

Бр. 16.

пр. 5,

У Шибенику 23. Юлія 1819.

Венедикт Кралъвић.

Президіуму у Задру.

Нѣг. Пр. велики канцлер гроф Саурау, наложіо ми є, да имам сваки пут свако извѣстіє, коє би слао, упутити преко истог президіума.

Зато молим В. Пр. да нареди, да се приложено писмо уложи у президіални пакет и спроведе. Мило ми є и т. д.

Бр. 16.

пр. 5.

У Шибенику 24. Юлія 1819.

Венедикт Кралъвић

Кралъвић Президіуму Задарском.

Док одпочне остваранѣ удешене семинаріє и започете поправке зданія на ту цѣл,

я сам се рѣшио поћи у Боку Которску и Дубровник под извѣтом обилазити мѣста у оним провинціјама, које ћу предузети идућег мѣсеца Октобра.

Међу тим прво ће мое старанѣ бити, испитати дух оног народа и предузети могуће мѣре поради духовног устројства и видим да је найнужније положити први основ да би се посао унѣ упутіо добрим правцем, који се тако живо тиче великодушног срца милостивог нашег ћесара.

Први ће ми посао бити да склоним оног викара на оставку, а да поставим мѣсто нѣга оца Ђирила Цвѣтковића епископског протосинѣла и овдашнѣг парока по учинѣном предлогу, као што је добро познато В. Пр.

Сматраћу за своју дужност, кад пошлѣм извѣстіе о мојој радњи Нѣг. Пр. великоме канцлеру и министру, у исто вриеме да извѣстим и В. Пр.

Ако би почем какве околности изискивале да ми буду на руци мѣстне политичне власти, то молим В. Пр. да би дало сходне наредбе за које мислите да би за подобне случајеве нужне биле, да ми се помаже у каквој мојој нужди.

Свевишњи промисао нека заштити мое желѣ и да ми дарује срећни успѣх у овом користном подухвѣту, а ја ћу се непрестано старати да се царски налози изврше и да

ми пође срећно за руком тако нѣжни предмет, кои окружава изврстно срце Нѣг. В.

За времена моего боравлѣня у Боки Которской, остаће ође вишеименовани прото-сирѣл Цвѣтковић да свршуе дужност у религиозной преписки у Далмаціи, преписуюћи се самном, ако ништа друго а оно о том послу у реченой провинціи, од куд ћу я имати преписку и са политичном власти, а я ћу се настанити или у граду Котору или у Новоме. Имам чест и т. д.

Бр. 17,
пр. 5.

У Шибенику 17. Септембра 1819.

Венедикт Кралѣвић.

*Ћесарско Кралѣвско и Апостолско
Величество!*

Од кад сам се повратио у Далмацію ни о чем се другом не бавим, него се єдино и безпрестано старам за начин, како би се благодатне намѣре В. Вел. што пріе остварили и я сам од времена до времена, по даной ми наредби Вашег министра великог канцлера, давао извѣстія.

За сад, док се почне поправка зданія за грчку семинарію, кою сте изволили милостиво одобрити за воспитанѣ духовенства

ове моє дієцезе, рѣшио сам се поћи у Боку Которску под извѣтом, предузети духовну визитацію, са вѣштином уводићу я почетак подузећа и у оној провинціи и би ће главно моє старанѣ да најпріє поставим предложеног духовника оца Ћирила Цвіетковића, епископског протосинѣла за викара, мѣсто оног, кои сад то мѣсто запрема. Почетком идућег мѣсеца Ноемвра*) кренућу се я на тай пут.

Ваше Величество ! Провинція Боко Которска наймучнія є, и я идем у средину оног народа, кои є суєвѣрієм далеко превазишао друге Грке у Далмаціи; народ є онай без науке, али у велико развит у мореплавству.

Митрополит црногорски смета ми; сви су скоро Бокелѣи Грци и особито су тврди у своіой вѣри, те су нѣму више наклонѣни, него правителству, коє их заступа. Он им се привія к души сваким могућим начином, а међу тим пази и дужности своєг истовѣтног духовног чина. Украшен почестима и титулама, задоволява он споляшићм уваженю, чему се свагда прилюблює народ глупи и честолюбиви.

*) Овако стои у талианском тексту. По свой прилици Кралѣвић є измѣнио рок своєг полазка у Боку Которску, єр се иначе неслаже са предидућим писмиа, у коиа вели, да ће се кренути у Октобру
Пр.

Я са мое стране нећу престаяти радити са најбольом вољом, да задобијем колико е могуће такав уплив и да засвѣдочим у са-мой ствари мое тврдо постојанство вѣчног осѣћања за остваренѣ одпочете цѣли.

У осталом, нека В. В. са праведношћу изволи проникнути истинитост дѣла, које прате побуђена великодушног срца Вашег да би се предузела она расположења поради мене, које мисли да су најсличнија околностима.

У Шибенику 26. Октомбра 1819.

Венедикт Кралѣвић.

*Кратко обясненѣ станя православне
цркве у Далмаціи.*

Юш за времена бивше республице млетачке, доста су неволя подносили синови православне вѣре у Далмаціи. Нїе та неволя била само у Далмаціи, већ и у Боки Которској, па и у самом граду Млетцима у столици царице морске. Прогонства су била жестока и ишло се противу православне вѣре и на нѣну изтрагу.

Из нѣдара исте майке цркве било е неваляли душа, коє су саме подпомагале те зле умишляе и циепанѣ єдинства народа и нѣговог дружевногъ живота.

Неприлична трговина чинила се издавна са нашою вѣром, а особито са почетком XVIII. вѣка. Особито у овом послѣднѣм простору времена била е яко притиснута православна вѣра у Далмаціи и у Млетцима; а синови одпадници, трговали су шнѣоме. Ондашњи православни Епископ родом Грк Филаделфія угазіо е біо у тай смртни гріех. Православни христіани люто се пожалє руском цару Петру Алексієвићу, да немогу подносити прогонство латинско и невалялство реченог Епископа Филаделфія, Петар велики саслуша молбу и обрати се

писмено ондашнѣму дужду млетачком Іоану Корнелію 7 Декемвра 1710 год., у kojem га моли, да даде слободу православним живе-
ћим у Млетцима и да они могу невалялог
епископа Филаделѣію збацити и другог на
нѣгово мѣсто по постоећим установама иза-
брати. У исто врѣеме препоручує он и оста-
ле православне налазеће се у области респу-
блике млетачке, єр вели: „Католици живећи
у нашему царству имаду подпуну слободу
у Богослуженю и осталим вѣрозаконским
обредима.

У то исто врѣеме обраћао се и црно-
горски владика Данило к республици, моле-
ћи за православни Боко Которски народ, да
му се даде вѣрозаконска слобода и изврша-
ванѣ нѣговіє архіерейских дужности у рече-
ной Которској краини.

До времена Кралѣвића имао є Епископ
Плашански неку малу и то из потає власт
у Далмаціи над православним свештенством.
Бока Которска принадлежала є непрестано
послѣ разореня Млечићима знатног мана-
стира на острову Превлаки (1420 год.) под
духовну власт црногорског Митрополита,
кои є до 1815 год. непрестано носіо наслов:
Црногорскій, Скендерінскій и Приморскій.

Кад заузму Французи Далмацію и Боку
Которску, они намисле да изтисну духовну
власт Митрополита црногорског из свега
Приморя. Найпріє су Французи предлагали

црногорском митрополиту Петру I., да му предаду духовну власт у свој Далмаціи и да буде патріарх свега народа србског или ти свега Илирика и то све под покровителством Француза. Обећавали су Французи Митрополиту годишнѣ плате 200,000 франка, али да се одкаже руса и остали савезника. Митрополит одкаже и новчану помоћ и то велико достојанство, коє му се папским хитринама пружа и тражи да се подчини тако званом намѣстнику А. Петра.

У вріеме Карађорђево, били су неки калуђери прогнани из Србіє, па веле, да в међу овима біо и Венедикт Пачаурица, кои се послѣ прозвао Кралѣвић.

По разказиваню Архимандрита Зелића, Пачаурица є добѣжао из Босне у Далмацію и исти га є Зелић као невольног сина примио под своє окрилѣ и о нѣму се старао. Пачаурица своіом хитрином, а и француским повлађиванѣм успѣдне, те га Француска влада утврди за Епископа у Далмаціи. Овай из своє себичности, почне се увлачити властима, а власти нѣму; овай да прода вѣру, а они да купе, оставляјући ону светиню са коіом се родио и пред Богом и пред людма тешку заклетву положио, а послѣ є погазіо.

И пріє овог Кралѣвића, Аустрија се старала у свіема своим областима, ђе є само било православних, да уведе унію. И Кра-

лѣвићу є такав предлог учинѣн, коєг се обєручке привати. Око уніє старао се ћесар бечки Франьо I. и нѣгов први министар унутрашњи послова Саурау. Радня є нѣова силна била. Чудо є, да се инако могао заузимати за унію сам ћесар, єр он нити є штедіо новца нити своєг труда за то. Франьо є наваліо біо да све православне у цієлой монархіи поуніяти! Пок. Дим. Давидовић, кои є из Аустріє прешао у Србію и біо секретаром код княза Милоша, кадга є аустриєска васт питала, зашто є оставіо Аустрію, дао є изяснѣнѣ истой власти, да се он повратити неможе између осталог и зато, што се навалило са унієм противу православни, коіой би се он, кад би біо у Аустріи, противіо, а тим би га мрзило и гонило правителство.

Из преписке тайне истог Кралѣвића види се са каквом є вољом и настоянѣм сам ћесар Франьо око уніє у Далмаціи радіо; па ту се ніє мислило поєдине люде и села већ сву Далмацію и Боку Которску поуніятити, али тако да се са свієм изтрієби православна вѣра!

Кралѣвић є имао найвећу узданицу у Ћирилу Цвієтковићу, постриженику монастира Савине а тадашнѣг нѣговог протосинѣла, да ће он бити правим радником срамотног посла уніє. У сву Далмацію и Боку Которску нема више од 70.000 душа. Било є тога

негда и више ; али вріеме , необуздано насртанѣ запада, езуитско обиграванѣ и свака помишлѣна римском пропагандом невалялства, умалише и раздвоише онай народ, когъ є Бог створио да є єдан и не да су свои крвници. То нїє христьянски, раздваяти душу од тієла и чинити га оним, на што га Бог одредіо нїє.

Данашня моброта у Боки Которской, населѣна є самим Црногорцима, сви су они били православне вѣре, а данас су они сви католици и најжешћи гонителяи свое браће источне вѣре. Они недаду ни єдном православном брату населити се међу нѣма, нити да што од нѣи могу купити. Доброћа ни имаду много своих кућа у Котору, па кад се и од ови коя продає, нипошто недопустаю да купи кои православни, већ ако запну да немаю чим. То нам є благодет западне римске вѣре и просвѣте. Код православни те вѣрозаконске мржнѣ и пакости нема, он се дружи и пристає са сваким, кои є поштен, и кои има людско и братско срце. Та то є єдан народ, єдна крв па, ето биваю најжешћи крвници ! а то се чини западним злим задахом, кои оће да нас смаже са лица землѣ.

У сву Далмацію и Боку Которску нїє било ни єдне православне цркве по питомим обалама ядранског мора, а да у нѣой нїє била по єдна римска капела. У Задру

ита 27 цркви римског закона, а православни само єдну, па и у ову єдну причврљише свою капелу. У вріеме владаня Француза у Далтаціи, често су се поради те мѣшавине догађале свађе, а најпослѣ бивало є и крвавїе глава. Разабравши Французи шта є, исћераю латине и забране им ићи у цркву св. Іліє. У Дубровнику нїє никако ни допуштано да се сагради православна црква, пошто су єдном спалили цркву и у нѡй народ. Што ли є било лѣпших цркви у овой чемерной краини, то су одузели Латини па их држе и данас. У Шибенику су ћели латини силом да отму православну цркву, око чега є біо дугачак проћес. У Рисну прїе дваестину година саградише православни цркву св. апост. Петра и Павла; а власт аустриска навали, да се у истой направи одма и капела римска. У Рисну су биле само двїе породице латинског закона, па само за нѡи двїе искало се да се направи капела у православної цркви; а православни су своим новцем и своим крравим зноєм подigli ову Богомолю.

У Котору, ће су православни у два дієла већи, нїєсу имали него єдну и то весма малу цркву св. Луке у кою єдва може стати 50 людих. Они су имали доста црквих, али су им западняци на силу отели. 1806 год. кад є біо руски адмирал Сенявина у Боки властником, пожале му се грађани града Ко-

тора, како немаю цркве и да су Неманићи саградили цркву св. Трипуна (приє св. Дмитріє) и успеніє Богоматере на Парила, као што русовулѣ о том свѣдоче а исто тако на острову под Перастом св. Ђорѣа и св. Госпође, на острову Превлаки, Страдіоту и на отоку близу Кртола и т. д. Саслушавши Сеньавина жалостне догађає, допушти Которанима да бираю єдну цркву, кою оће. Чуюћи за ово Латини, пођу к Сеньавини и молега, да неда православнима соборну цркву св. Трипуна, а од други нека бираю, кою оће. Сеньавина, као пуни властник, пристає на ово, нетражећи освєте за старє латинске грѣхове и тако изабєру Которани цркву св. Николе, коя є и дан данашњи нѣихова. Да є таква власт пала шака, коєм римокатолику, он би свє вишепоменутє цркве и монастире повратио у нѣдра старє матєре цркве; али православним нїє у вѣри, нити им є душа оштећєна прозелитизмом, да насрћу на вѣру другог, нити да умаляваю или газє ичію свєтиню. Црква є православна демократична, а римска є чисто деспотична и зато сє неће моћи православна вѣра порушити, а она римска, вєћ сє ставила на танкє гранє.

До 1848 год. било є у Далмацій законом забранѣно, да православни немогу бити судіом, или каквим вєћим званичником. Гонило сє и притѣснявало свуда и на свє стра-

не и на сваком мѣсту и свакоем дѣлу, ће се гођ могло, само да се примораю православни одрећи се од свое православне вѣре, од своег племена и имена Има тје яда и неволя доста, коє су ядни синови у Далмаціи и Боки Которской кроз вѣкове сносили, али се кивной руци покоравали нієсу, коя є ишла на то, да им одузме сваку свєтиню людску на земљи.

Вишепоменути тайву преписку о Уніи преписао є єдан Таліянац са кратким предговором, у коєм изьявлює, да он и ако є друге вѣре, видећи крайну неправду и безгранично нападанѣ уништєня православне вѣре у Далмаціи, преписао є исту преписку из тайне архиве, са намѣром да се она явности преда и да види свієт до какве подлости неки люди и саме власти долазе.

Личина и Кнежевић први су открили овај убитачни рад по све православне у Далмаціи и Боки Которской и циркуларом извѣстили свєштенство и народ. Глас овај потресе сав народ, те се учини завѣра, да убию срамотног издаицу свое вѣре Кралѣвића иначе правог имена Пачаурицу. Обично се Кралѣвић возіо сваког днева у шетню иза Шибеника. Завѣреници неки увате засѣде и чекали су долазак крвника свое вѣре и имена. Єли Кралѣвић знао или ніє за ту завѣру, али се зна, да є он тога дана кренувши се, као обично, у шетню рекао:

„Нешто ми ніє добро и немогу ићи.“ Мѣсто нѣга убише каноника Стипїютског, єдучителя семинаріє, опет уніята и єдног маїора. Видећи аустриска власт, да су се све тайне о унії відкриле, одма повата све най. поглавитіє люде по Далмаціи, потрпа их у тавнице и предузме найстрожіє испите. За вѣреници и главне коловође пребѣгну преко границе у Турску. Поватане осуде на двадестгодишню робію, па их и послѣ изтеченог рока осуде из робованя нієсу пуштали, већ су кое у тавницама, кое у заточеніяха помрли. Протосинѣла Цвїетковића, само зато, што се ніє хтѣо примити викарства у Боки Которской и радити противу православне вѣре у корист папизма, држаще четири године дана у Задарской тавници, а двадест година на робію, а 13 година у заточеню, те є недавно умро у манастиру Бездину, у Банату близу Темишвара у чезньи и жалости за своіом постойбином, кою є желіо іош єдном у своєм животу виѣети; али сила Бога немоли, нити се умолява они, кои нити имаю срца нити осѣћаня людског.

Кралѣвић, послѣ овог догађая побѣгне у Задар, затим га премѣсте у Виченцу, а отуд у Млетке. У Млетцима долазіо би он у православну цркву, па би читао вѣрую и отче наш негда грчки, а негда славянски. Грци су мислили да є Србин, єр ніє знао добро грчки, а Срби су држали да є

Грк ѓр нїє знао добро србски. Што є біо и од куд, ништа се незна, али се зна, да є біо вѣрни друг министра аустриске владе, а непријатељ Срба и православне вѣре. Са таквима се людма ватала влада бечка, па мало по мало све угледа біелог свїета.

Аустрія непазећи на све то, навали опет са уніом, кою є куповала за новац. Ова поунїати нешто и у Врљици сагради унїатску цркву. 1844 год. крене се ондашњи православни Епископ Мутибарић у визитацію кроз сву Далмацію; Аустрія се одма постара, те пошлѣ унїатског Епископа Гаврила Смичкласа да освешта цркву у Врљици. Смичкласа є пратио губернатор Далматински. Мутибарић некако удеси те исти дан кад и Смичклас и губернатор ститне у Врљку. У унїатској цркви била є велика парада, біо є и губернатор и остали чиновници; али сва остала свѣтина нагрне у православну цркву, а унїатска оста скоро пуста.

Аустрія є обећавала оним православним, кои прїєћу у унію, давати плате. Ово є бивало и 1835год. Нїє штедила Аустрія ни єдног средства само да изтрїєби православну вѣру. Међутим и они, кои су били превлашћени западом и примили унію, доцнїє су се одрицали од нѣ. У Боки вїє могла унія никаке се ни започети, ѓр є тамо біо камен вѣри црногорски Митрополит Петар I.

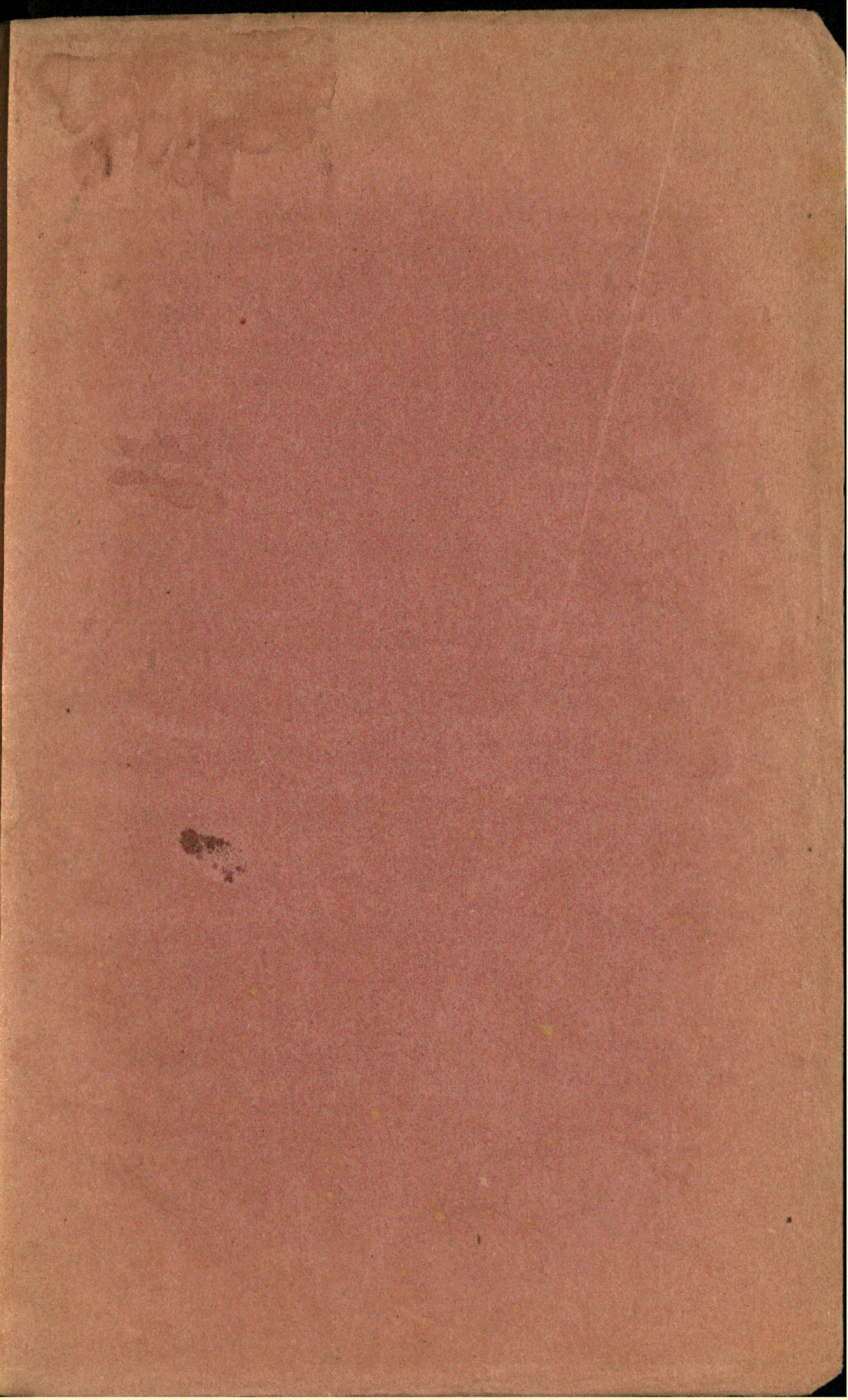
Католицизам є и са друге стране тама-
ніо наш народ. Удешено є било тако, да
православни мора нестати и да им се на-
родност и име мора упропастити. Ако се
православни ожени са латинком, сва ћеца
без разлике биваю римске вѣре; ако ли се
православна уда за римокатолика, оѣет ће-
ца остаю у римској вѣри; еле узели како
оѣеш, православних нестаяло є сваки дан,
а нестас их тако и тим начином и данас.
Римски су попови по папском и ћесарском
налогу непрестано се старали да превлаче
народ у римокатолички закон и да право-
славнима омрзну своју праћедовску вѣру.

Далматинци су проводили вѣкове у бор-
би за вѣру. Многи од њих посташе жалост-
ном жртвом за своју вѣру; али сва та уси-
ляваня небиаху у станю принудити их да
се од нѣ одреку; они се пріє склонише по-
убіяти своє крвнике, склонише се своє жи-
воте изгубити, него оставити себе проклет-
ству и црной успомени своєг млађег нара-
штая. И унія и католицизам изкоренюю дух
и понос народни, дух славянски и сваку
братску и людску тѣшню свезу и слогу.
На жалост имамо доста и то живіє іош и
данас примѣра зато.

Кралѣвић, кои є недавно умро у Мле-
цима, єднако є одрицао, да є он ишта о
уніи радіо. Било є наших люди, кои су то-
ме вѣровали; али ће сад о том престати

свака сумня, док виде ову преписку, којом
 є Кралѣвић радио на овом несрећном мегдану.

Преписка реченог Пачаурице прозваног
 Кралѣвића (Пачаурица є турска ріеч и значи
 крпица) преписана є неким Личином, бив-
 шим протођаконом реченог епископа, као
 што се види из нѣгови оригинални примѣт-
 би. У препису у талијанском слогу има мно-
 го погрѣшака, а то є зато, што є Личина
 преписуюћи итао, єр є то біо опасан посао.
 Ово ће пак служити као матеріал за исто-
 рію православне цркве у Аустрији.

БИБЛИОТЕКА МАТИЦЕ СРПСКЕ

Р₁₂ Срп II 511.1